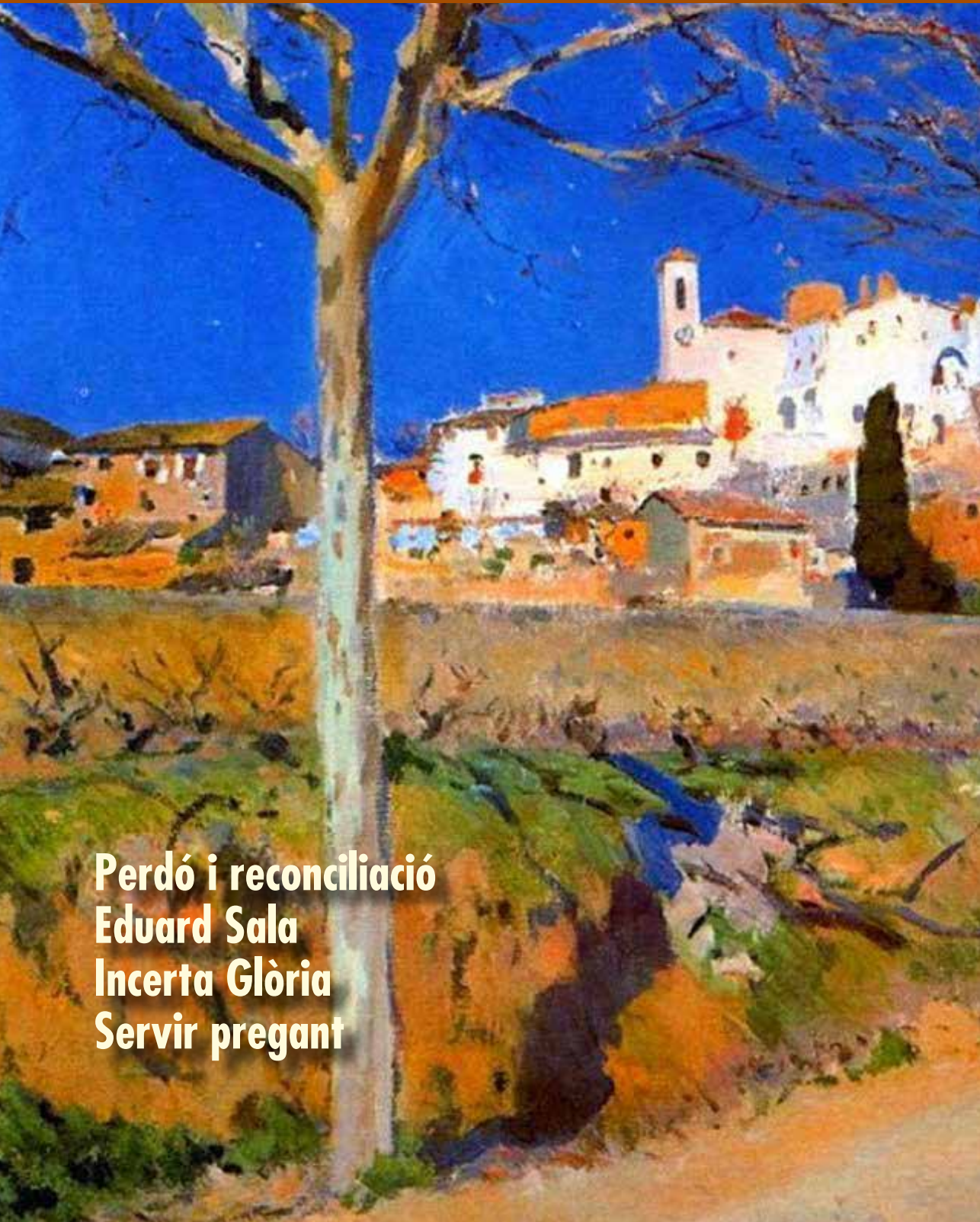

CATALUNYA FRANCISCANA

ANY LVI - NÚM. 263 - GENER-ABRILDE 2020

Perdó i reconciliació
Eduard Sala
Incerta Glòria
Servir pregant

Foto coberta:
"Paisatge de Canyelles"
Joaquim Mir, 1928.

EDITA:
Caputxins de Catalunya i Balears
www.caputxins.cat

DIRECTOR:
Josep Manuel Vallejo

CONSELL DE REDACCIÓ:
Montse Andreu
Enric Emo
Jesús Romero
Gemma Cervera
Marta Palau

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:
Esteve Fornaguera
Alda. Diagonal, 450
08006 Barcelona
Telèfon 934 161 812
conselldelaiacs@caputxins.cat

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:
Normal: 25 €
De suport: 35 € per amunt

Dipòsit legal: B. 8297-59

ÍNDEX

EDITORIAL

VULNERABILITAT
Josep Manuel Vallejo 1

ESPAI FRANCISCÀ

Articles

EL PERDÓ I LA RECONCILIACIÓ
Josep Manuel Vallejo 2

**QUAN EL PERDÓ ALLIBERA DE PEDRES
QUE PESEN TONES**
Eduard Sala 11

DON JOSÉ
Josep Manuel Vallejo 19

EL VESTIT DE FESTA
Llorenç Sagalés 22

LA BELLESA DELS SENTIMENTS
Mª Remei Garcia 24

SAVIESA FRANCISCANA
Jacint Duran 29

SERVIR PREGANT EN TEMPS DE CONFINAMENT
Eduard Rey 30

ESPAI CENTRAL: RECERCA 75

"INCERTA GLÒRIA" DE JOAN SALES.
UNA APROXIMACIÓ PERSONAL
Eduard Rey

ESPAI ARTÍSTIC

PARE, MARE
Janusz Korczak 32

LA RENOVACIÓ DE LA MIRADA
Eduard Brufau 33

NECROLÒGICA

EL FUNERAL
Glòria Barrete 34

DÉU CRIDA DES DE DINS
Manuel Romero 35

LLIBRES

CUINA PAIRAL I CONVENTUAL 37

FRANCISCO DE ASÍS Y LA LITURGIA 38

FRANCISCO Y CLARA DE ASÍS. ESCRITOS 38

SAN FRANCISCO 39

VA DE VIDA. LO MEJOR DEL CAMINO... 39

EL MAYOR REGALO... 40

FRANCISCO DE ASÍS Y LA SALVACIÓ 40

EDITORIAL

VULNERABILITAT**FRA JOSEP MANUEL**

L'epidèmia generalitzada que estem passant ens fa viure el que viu normalment la major part de la població mundial que no tenen la sanitat que tenim nosaltres... Experimentem la nostra feblesa com a humans i la por a la pròpia mort i a la dels éssers estimats...

La duresa de la situació ens obliga a encarar amb l'essencial: ¿Per què vivim? ¿Què és prioritari? ¿Què espero més enllà de la

mort?... I ens invita a ajudar, i ens invita a pregar.

Les festes pasquals ens donen l'ocasió de refermar la nostra esperança en la Vida Plena que ens promet Jesús i que dona sentit a la que vivim en aquesta banda de la realitat.

Que la promesa de l'Amor sense fi ens esperoni a conrear-lo ara i aquí en la trobada amb els que estimo, l'amistat, la tendresa, la compassió i el compartir amb els més necessitats.

"EL PERDÓ I LA RECONCILIACIÓ"

JOSEP MANUEL VALLEJO

// Pare, perdona'ls perquè no saben el que fan": Aquest és el fonament del perdó que el Senyor ens demana. Des de la Creu Jesús disculpa els seus agressors. El primer que perdona, és Déu. Aquesta és la gran notícia del Cristianisme.

Déu perdona d'una forma inconcebible, perquè és perdó incondicional, ens ho meresquem o no ens ho meresquem, havent demanat perdó o no havent-lo demanat. Déu no pot fer altra cosa que estimar bojament, i el seu perdó és incondicional. Tal com diu el salm d'una forma tan bonica: "El Senyor és compassiu i benigne, lent per al càstig, ric en l'amor... no sempre acusa ni guarda rancúnia sense fi" (Sal 103). Aquest és el nostre pecat, recordar sempre l'ofensa i alimentar el ressentiment. "Déu no sempre acusa ni guarda rancúnia sense fi." I, nosaltres, commoguts i fascinats per aquesta manera d'obrar de Déu, ens veiem impel·lits a perdonar, perquè Ell ens ha perdonat primer, incondicionalment.

Per poder perdonar, el primer és saber-se perdonat per Déu. Quan ens oblidem d'això, comencem a tirar en cara, a viure en la rancúnia i a ser exigents amb els altres. Som durs i exigents amb els altres quan ens oblidem del molt que se'ns ha perdonat (Mt 18,23-33).

El perdó de Déu és gratuït, és una gràcia. La tasca nostra és descobrir-ho. Tota la nostra pregària i lectura de la Paraula hauria d'anar encaminada a descobrir això: que el perdó és incondicional, gratuït i és un regal. Ho veiem en múltiples escenes de l'Evangeli. Pensem en Zaqueu, que era un pecador públic, robava, era un traïdor perquè col·laborava amb els romans, i

Jesús s'avança a sopar a casa seva: "Avui he d'hostatjar-me a casa teva" (Lc 19,1-10). "He de", com si la missió de Jesús fos hostatjar-se a casa dels pecadors, perquè "menjar amb" vol dir "soc amic teu". Per tant, l'amor de Déu a Zaqueu és gratuït, no se'l mereix. I l'abraçada del Pare al Fill Pròdig és absolutament boja i desmesurada. El fill petit no s'ho mereix. I aquella escena tan bonica del final de l'evangeli de Joan 21, l'aparició al llac, on Jesús refà la comunitat de taula que els apòstols havien trencat. El normal hauria estat, per part de Jesús, dir: "Nois, ja està bé, m'heu deixat sol, mira el que m'heu fet..." No, ni una paraula, no tira en cara res, sinó que aquell esmorzar, símbol de l'Eucaristia, refà la comunitat de taula, l'amistat que ells havien trencat. Així és Jesús, així és el nostre Déu, s'avança a reconciliar, tot i que no ens ho mereixem. I el bon lladre? La gent piadosa diu que es va convertir, que va demanar perdó. No, el bon lladre només demana: "Senyor, recorda't de mi quan vinguis amb el teu Regne" (Lc 23,42). Fa una pregària. Reconeix al Senyor com a Messies, això sí. I Jesús li diu: "Avui seràs amb mi al paradís..." perquè jo soc amor incondicional i perdó sobreabundant, no perquè t'ho mereixis... T'ho donaré perquè m'ho demanes. Fixem-nos com és el Déu que Jesús ens transparenta! El perdó de Déu és sobreabundant i incondicional, perquè Ell és així, s'avança a perdonar. En moltes de les guaricions que fa Jesús s'avança dient: "Els teus pecats són perdonats". Abans que res, abans que li demanin. Com en el cas d'aquell paralític de la llitera que baixen entre quatre. El primer

que li diu Jesús és: “Els teus pecats et queden perdonats” (Mc 2,5).

I a Lluç 4,16, al discurs inaugural a la sinagoga de Natzaret, Jesús diu: “L’Esperit del Senyor reposa sobre meu, perquè ell m’ha ungut, m’ha enviat a alliberar, a guarir els cecs..., a proclamar l’any de gràcia del Senyor”. L’any de gràcia era l’any de la condonació dels deutes. El Deuteronomi ja deia que cada cinquanta anys s’havien de perdonar els deutes de tothom. Això estaria molt bé de recuperar-ho, no només amb el deute del tercer món sinó amb les hipoteques que no podem pagar... L’any de gràcia és l’any del perdó incondicional, i els deutes són de diners. Jesús ha vingut a perdonar els deutes, a proclamar el perdó incondicional. Aquesta és la Bona Notícia del Regne de Déu.

Per altra banda, Déu és misericordiós perquè ens coneix i sap de quin fang ens ha format. Coneix la nostra fragilitat. “Com un pare s’apiada dels seus fills, el Senyor s’apiada dels fidels perquè sap de quin fang ens va formar i es recorda que som pols” (Sal 103). Pensar en el fang dels altres, dels meus enemics, d’aquells que em carreguen, pensar en la seva feblesa i la seva impotència per actuar d’una altra manera, ajuda a perdonar. “Perdona’ls perquè no saben el que fan”, no es dominen, no es controlen, se’ls escapa l’èsser... La commiseració, la compassió, la comprensió de la feblesa de l’altre ens ajuden a perdonar.

A “El Senyor dels Anells” de Tolkien hi ha una conversa entre en Gàndalf, el mag, i en Frodo que és el hòbbit que porta l’anell. Parlen d’en Gòl-lum, el dolent de la pel·lícula, un hòbbit que, degut a l’anell, s’ha degradat. Frodo s’adona que a través d’en Gòl-lum, el Senyor Fosc ja sap que ell porta l’anell, i s’empipa. I diu:

Això és espantós. Llàstima que Bilbo (el seu tiet) no acabés amb aquella criatura fastigosa quan en va tenir ocasió.

I Gàndalf diu: Llàstima? Precisament la llàstima fou el que aturà la seva mà, la llàstima i la compassió. No ferir quan no és necessari.

Però Frodo respon: Ho lamento, però tinc por, i no sento cap mena de compassió per en Gòl-lum.

*I Gàndalf li diu: **Perquè no l’has vist.** Perquè no has experimentat la seva misèria. Molts cops la rancúnia s’alimenta dels fantasmes que tenim dintre, però no de la realitat.*

Ni l’he vist ni el vull veure, digué Frodo. No us puc entendre. Voleu dir que vós i els elfs heu permès que continuï viu després de tots els horrors que ha comès? En qualsevol cas, ara és tan dolent com un orc i és, senzillament, un enemic. Mereix la mort.

I Gàndalf diu: La mereix? No vulguis córrer massa per judicar qui mereix la mort... El cor em diu que la compassió

d'en Bilbo podria servir per decidir el destí de molta gent. I és veritat. Els qui hem llegit la novel·la, sabem que el dolent fa el bé abans de destruir-se. Per tant, com diu Gàndalf, no siguis massa prest, massa ràpid en condemnar i dir que mereix la mort. Si mirem als altres amb la mateixa mirada que té Déu sobre nosaltres...

I quan Jesús veu les multituds, o quan el Pare del Fill Pròdig veu el fill que torna, o quan el bon samarità veu aquell home tirat a terra, diu el text: “splanisze”, que vol dir: “tingué un estremiment de compassió”, “les entranyes li vibraren amb un estremiment de compassió”. Així sentia Jesús a les persones desvalgudes. I quan tenim en el cor aquest estremiment de compassió, la mirada és distinta.

Mirem els altres segons la mirada que tenim de Déu sobre nosaltres. A la benedicció de fra Lleó, sant Francesc diu: “Que

el Senyor et beneeixi i et guardi, et mostri la seva faç, giri envers tu el seu rostre”. La versió en castellà diu: “il·lumini el seu rostre sobre tu”. Quan algú que ens estima ens veu arribar, se l'il·lumina el rostre d'alegria de trobar-nos. Doncs bé, Déu ens mira així, complagudament, està content que siguem fills seus. En l'evangeli del baptisme, la veu del Pare diu: “Ets el meu fill, el meu estimat, en tu m'he complagut”. Sentir sobre teu la claror de la mirada de Déu, ajuda a mirar els altres de la mateixa manera. Mirem els altres segons la mirada que tenim de Déu sobre nosaltres.

Deia Cristina Kaufmann que “el cristià és aquell que se sap ben mirat”. Està molt ben dit. El cristià és aquell que se sap mirat pel Pare complagudament, que està content que siguem, que comprèn les nostres bestieses, les nostres febleses, que somriu i ens mira compassivament. El cristià és aquell que se sap ben mirat.

Juan Manuel Cotelo, el director de la pel·lícula “El Mayor Regalo”¹ diu en una entrevista²: “Si tú te conoces con la mirada que Dios tiene sobre ti, te va a costar muy poco perdonar. Te vas a saber perdonado, no porque te lo merezcas sino porque el primero que perdona es Él, el primero que ama en extremo es Dios. Dios, que viendo nuestras miserias no se asusta ni marca distancias, sino que hace todo lo contrario, abandona el palacio real y se abaja, se hace uno de nosotros, se pone a nuestra altura, es más, por debajo de nosotros y nos lava los pies”. Déu en Jesús s'agenolla davant nostre, fa com

1. Estrenada el 2018, és un film sobre el perdó i la reconciliació, amb diversos documentals sobre testimonis de perdó als propis agressors.
2. https://www.youtube.com/watch?v=MUgeqj_Jz58

moure les nostres entranyes. Déu es fa pobre, petit i feble per esvair el nostre orgull, per abaixar les nostres pretensions massa grosses, i ho fa perquè sí. Déu en Jesús ens renta els peus perquè sí, no perquè ho meresquem. Així és el nostre Déu. Quan algú m'estima de debò, si li pregunteu per què m'estima, t'haurà de dir: "Perquè sí". No hi ha motiu. No t'estimo perquè siguis bo, perquè siguis coherent, perquè siguis guapo... t'estimo perquè sí, amb tot el paquet inclòs, amb els teus defectes, amb les teves rareses. Si així és l'estimació humana quan és de debò, imaginem-nos com és la de Déu. I hem estat creats a imatge i semblança d'aquest Déu que està boig d'amor per nosaltres. Déu ens estima bojament perquè sí, perquè Ell és així, perquè no pot fer altra cosa.

Causes

1. Però, per què no perdonem i som tan exigents amb els altres? En principi perquè patim amnèsia. Ens oblidem que hem estat perdonats de coses molt més grans. Recordem aquella paràbola de Mateu 18,23 d'un rei que vol passar comptes amb els seus subdits, i ve un que li devia deu mil milions, i li exigeix i, com que no pot pagar, l'amenaça amb vendre els seus fills com a esclaus... Al final, el súbdit li suplica, i el rei li perdona l'enorme deute. I, sortint de palau, troba un altre que li deu quatre duros i l'escanya i li demana que li pagui el que li deu. Com s'entén això? Si t'acaben de perdonar un deute immens, com és que tu no perdones un deute ínfim?... Perquè pels passadissos de palau s'ha oblidat del molt que se li ha perdonat. Aquest és el nostre estat de dissemblança. Aquest és el nostre estat normal. Ens oblidem, no som conscients del molt que Déu ens ha perdonat i no som conscients de tot allò que ens toleren aquells que conviuen amb nosaltres.

2. Per què m'irrito sovint, em sento víctima i tinc desig de venjança? Perquè, normalment, interpreto malament el que ens fan els altres, i això és causa de moltíssimes dificultats. Per exemple, si ara un company passa al costat meu i no em saluda, què pensaré jo? "Quina barra que té, aquest tíó de què va, quina mala educació!" I començaré a malpensar d'ell i, quan el torni a veure, jo tampoc el saludaré o li diré una bestiesa. Fixem-nos que l'esdeveniment no el puc canviar, el meu sentiment tampoc, però la interpretació que he fet de l'esdeveniment sí que la puc canviar. Perquè si resulta que el company no m'ha vist, o està tan capficat en els seus problemes que ni s'ha adonat que joestic aquí, el ressentiment ja no té motiu, no? La interpretació que fem dels esdeveniments és el que provoca el meu sentiment de víctima i la meva ira. Cal que qüestionem la nostra interpretació dels esdeveniments.

Jesús no para de fer preguntes als Evangelis: Vols curar-te?, per què em pegues?, per què plores?... Està intentant que qüestionem la interpretació que fem de la realitat.

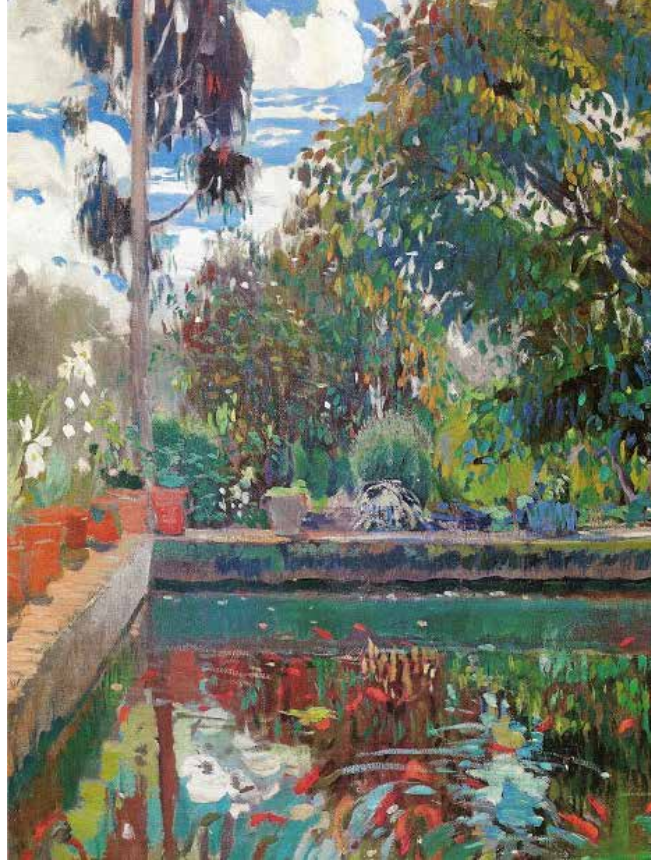
3. Un altre motiu de les nostres ofenses és que ens creiem coherents. Com que jo em sento coherent, quan algú falla davant meu, m'empipo, perquè ell no és coherent. És a dir, ell no fa el que jo faig o el que jo em penso que faig. Això és un motiu de moltíssimes dificultats; per tant, cal que qüestionem la nostra coherència, que qüestionem la nostra perfecció. Tots tenim defectes. I si penso que en tinc pocs, judicaré els altres, perquè em sento superior.

Recordem aquella anècdota d'abbà Moisès, un pare del desert que havia estat lladre i assassí. Tenia pecats grossos, però es va convertir i es va fer monjo del

desert, a l'Egipte, al segle IV. I una vegada els germans van venir a acusar un altre que havia fet una de grossa, i a ell, com era savi, li demanaven que vingués a judicar el germà... Però ell no volia anar-hi, no se sentia amb autoritat per jutjar. Però van insistir tant que va dir: "Vindré". Però sabeu com va venir? Va venir carregat d'un sac de sorra que tenia un forat per darrere. I quan va arribar, els germans li van dir: "Abbà, que no veus que se't perd la sorra per darrere?" I ell va respondre: "Sí, són els meus pecats, s'escolen darrere meu i jo no els veig, i ara vosaltres m'heu cridat perquè vingui a judicar aquest germà". Tots van callar i van perdonar el germà. Quan un és conscient del sac d'incoherència que porta a sobre, ja no té esma de judicar ni de condemnar ningú. Per tant, la millor vacuna contra la crítica i l'acusació és recordar el propi pecat.

4. Tenim un concepte massa alt de nosaltres mateixos. “Jo soc el responsable de les escombres de la casa. Qui s’ha atrevit a agafar una escombria sense permís?” Això va així. Quan li dones un càrrec a algú i s’ho creu, encara que sigui una tonteria, s’empipa quan no es respecten els seus suposats drets. “Per què no m’han consultat d’aquesta reunió, si jo soc...?” Això és molt freqüent! Quin és el motiu de l’empipament? No la cosa en si, sinó el concepte massa alt de mi mateix. “Si jo soc el responsable de les escombres, qualsevol que vulgui una escombria me l’ha de demanar”. Està claríssim! Doncs, si no qüestionem això, sempre estarem ofesos perquè entre els que vivim en família o en comunitat, això és a l’ordre del dia. Si voleu tenir un atac de nervis, pretengueu que tothom faci el que ha de fer. Però això no passa, normalment. Per això, t’has d’entrenar a ser flexible i comprensiu amb les actituds incoherents dels altres.

Això li passa a Naaman el Siri (2Re 5). Era leprós, comandant de l’exèrcit de Síria, i es va assabentar que Eliseu guaria la lepra. Va venir per ser guarit, carregat de regals, ple de camells amb vestits, or i plata... i es presenta davant d’Eliseu per pagar al metge, i Eliseu ni surt a rebre’l i envia un criat que li diu que es renti set vegades al Jordà. Naaman agafa una empipada d’aquelles solemnes perquè Eliseu no ha estat capaç de sortir a rebre’l a ell, el comandant de l’exèrcit de Síria, i ha enviat un simple criadet per atendre’l... I se’n va empipat. Però un dels seus soldats, amb temor i tremolor li diu: “Mestre, si t’hagués demanat una cosa difícil, no l’hauríeu feta? Doncs si et demana una de fàcil...” I Naaman, que devia ser intel·ligent, el va escoltar, es va rentar al Jordà i es va guarir. I llavors torna per pagar al metge amb obsequis, però surt Eliseu i diu: “No, la gràcia és gratis”. Eliseu era cristià *avant la lettre*. La gràcia és gratis. Quin és

el problema de Naaman? Que es pensa que, com que és el comandant de l’exèrcit de Síria, l’han de tractar amb honor. I això, a una altra escala, ens passa a tots. Tots esperem de l’altre una certa valoració, que no sempre arriba.

5. Una altra causa és que no ens adonem que som servents sense cap mèrit. Sols fem el que hem de fer i no ens és degut l’agraïment. Hi ha una paràbola en la que Jesús ho explica molt bé. Tens un criat que està al camp i quan torna, el fas seure i tu el serveixes? No, no. Ell et serveix i fa la feina que ha de fer... per això el pagues. Doncs vosaltres sou igual. Tot el que feu, ho feu perquè ho heu de fer, no perquè se us hagi de donar les gràcies (Lc 17,7). I si estàs esperant reconeixement i esperant que et donin les gràcies, et mors de fàstic i t’empipes. Sant Francesc diu: “Tot el que hem rebut i som és un do de Déu. Tot”. El que tenim i som no ho hem comprat a ningú, és un do, començant per

la vida, la família, els estudis... El que fas a la vida cristiana és retornar una mica d'allò que has rebut. Per tant, no t'és degut l'agraïment. Tot és do de Déu. I ja no parlem si som conscients de l'amor de Déu que hem rebut. El que fem és retorn dels dons. No ens és degut l'agraïment. Això és una vacuna contra les empipades per no ser valorats.

La major part de les dificultats també venen per aquests dogmes irracionals que tenim tots al cap. Un d'ells és: "Tothom m'ha d'estimar". I com que això no passa, m'empipo. Però el tema és: per què tothom m'ha d'estimar? On està escrit?

I un altre dogma irracional que tenim tots: "He de fer les coses perfectes, no em puc equivocar". Si no qüestionem aquests

dogmes irracionals que tots tenim, no vivim.³

Hi ha un còmic d'en Calvin, on es veu que va cap al col·legi i està esperant l'autobús amb una cara d'emprenyat solemne. I diu: "Ojalá la escuela desapareciera ahora mismo y para siempre". I arriba l'autocar, puja i diu: "Si quieres empeorar un día, ya malo de por sí, desea lo imposible". Desitgem sempre allò impossible i estarem sempre frustrats i emprenyats. El problema és que sempre demanem a la vida

3. Albert Ellis, terapeuta americana cognitiu-conductual, descriu molt bé el que ell anomena els 11 dogmes irracionals. http://www.nicolasmorenopsicologo.com/sd/3depre_albertellis.php

molt més del que pot donar, i demanem als altres molt més del que poden donar-nos. Dit sigui de pas: L'anhel infinit d'amor i de plenitud que tenim dins del cor no el pot omplir ningú fora de Déu, de manera que mentre demanem a l'espòs, a l'esposa, al guardià, al germà, a l'amic... que ompli el buit afectiu que tinc al cor, estarem frustrats sempre. Per tant, no demanem impossibles.

6. Finalment, una altra de les causes més importants de conflictes, està en una criatura molt petita però molt perillosa, que és una arma de destrucció massiva: la llengua. És l'arma més destructiva que tenim els humans. Les guerres sempre comencen dient pestes de l'enemic, inventant pestes falses de l'enemic. I nosaltres ho fem amb la murmuració. Parlar malament de l'altre és destruir-lo. Qui no domina la llengua, diu sant Jaume, no pot ser persona religiosa.

Camins de solució

Els camins ens els dona Jesús, en les actituds de la Passió i en el Sermó de la Muntanya, que és un manual de relacions fraternes de primer ordre.

A la Passió, Jesús guareix el nostre deliri com un anyell mansoi. L'anyell de Déu carrega sobre seu les conseqüències del pecat del món. Com ens salva Jesús? Carregant, ell que és innocent, amb les conseqüències de les culpes dels humans. Aquesta és la redempció que es manifesta en les actituds de la Passió: mansuetud, no violència i paciència. És així que es posa pau en les comunitats i en les famílies, carregant amb els pecats dels altres, recollint els calçotets que es deixa aquell allà, netejant el WC que aquell embruta..., carregant amb les conseqüències de les culpes dels altres... I això molts pares i mares ho fan en silenci. Així es posa pau en les comunitats. No reivindicant justícia i drets, així es fa la guerra. I la crucifixió

de Jesús és, fonamentalment, amor als enemics, vèncer el mal amb abundància de bé. (Mt 5,40-41).

I beneint els qui em maleeixen. El Sermó de la Muntanya és un profund manual de relacions fraternes. No tinguis en compte al teu germà el mal que t'ha fet, no alimentis el ressentiment... Si t'obliguen a portar una càrrega durant un quilòmetre, porta-la durant dos quilòmetres, si et demanen la túnica, dona-li també el mantell (Mt 5,40). Se us va dir: no matis... però jo us dic: el qui malparla del seu germà ja l'està matant en el seu cor. Malparlar del meu germà està en la línia de l'homicidi. L'estic matant amb la llengua, i d'aquí a les mans falta poc. I, al centre del Sermó de la Muntanya: "Estimeu els vostres enemics, pregueu pels qui us persegueixen, així sereu fills del vostre Pare", sereu igual a Déu per-

què Déu és així, “fa ploure sobre justos i injustos i estima igual bons i dolents” (Mt 5,45). Déu no estima els bons i castiga els dolents. Déu estima bons i dolents, i diria més: encara estima més els dolents perquè pateixen més. I els enemics no són els de fora. Els enemics són els qui conviuen amb mi i em costen. Sant Francesc no para de dir-ho en els seus escrits. Els enemics són els membres de la comunitat, els membres de la meua família, aquell que em toca el voraviu... Atenció! Jesús no diu que siguem amics dels nostres enemics. Això és impossible. Diu que estimem (agape) els nostres enemics, i estimar és voler el bé de l'altre, pregar per l'altre, no fer-li mal... Això sí que és possible.

I sant Francesc no para de comentar l'amor als enemics en les seves Regles:

“Jesús anomenà amic al seu traïdor. Per tant, són amics nostres tots els qui injustament ens reporten torbacions i angoixes,

afronts i injúries,..., als quals hem de tenir gran estimació perquè, pel que ens ocasionen, tenim la vida eterna” (1R 22). El martiri ens identifica amb el Crucificat, per tant, si algú em martiritza i jo no em reboto, tinc l'experiència del Cel que Jesús ens ha inaugurat. Val la pena, no?

Una altra: “Per sobre de tot, el frare ha de desitjar de posseir l'Esperit del Senyor i la seva santa operació”. Aquesta és la assignatura fonamental del cristià, desitjar de posseir l'esperit, és a dir: “tenir humilitat, paciència en la persecució i en la malaltia”. Això és la prova que tenim l'Esperit Sant. “I estimar aquells que ens persegueixen, reprenen i acusen” (2R 10,11). I després Francesc rebla el clau: Com sabem que estimem els enemics? “Estima veritablement el seu enemic el qui no es dol de la injustícia que li fa” (Adm 9). És a dir, jo puc no respondre a una agressió verbal o física, però si després començo a dir: Mira quina barra, què m'ha fet aquest noi, no hi ha dret... no estic estimant l'enemic, perquè estic alimentant el ressentiment. “El qui estima veritablement el seu enemic no es dol de la injustícia que li fa”.

Per acabar, un fragment de sant Francesc que serveix per evitar els litigis: “Que es guardin tots els frares de contorbar-se ni aïrar-se pel pecat o mal exemple de l'altre..., perquè el dimoni, pel delicte d'un de sol, en vol tirar molts a perdre” (1R 5,7). Això és molt profund. Quan algú me'n fa alguna de dolenta, si jo reaccio amb agressivitat o criticant, ha guanyat el dimoni perquè m'ha ficat en la roda d'acusacions mútues... Si algú em fa una de dolenta i jo no judico ni dic res, el dimoni ha perdut. Però si entro en la roda de la provocació de l'altre, el dimoni ha guanyat.

La no-violència, el respondre al mal amb el bé, la paciència, la mansuetud són actituds molt més intel·ligents i eficaces que les contràries, amb l'avantatge que donen pau i escampen la pau.

QUAN EL PERDÓ ALLIBERA DE PEDRES QUE PESEN TONES

EDUARD SALA

L'Eduard Sala és educador social, formador i coach, actualment és responsable de l'Àrea Social de Càritas de Barcelona. Amb una llarga experiència en entitats socials i en l'acompanyament a persones en situació de vulnerabilitat, va participar com a ponent a la Trobada Fraternal d'enguany, celebrada a Pompeia el passat mes de gener.

M'heu demanat de parlar sobre el perdó i la reconciliació. Fa molt poc que ha mort la meua mare. El que em surt és l'agraïment per la seva vida i agraiement per la seva mort també, des de la fe, des del convenciment que la mare ha entrat a la porta del Cel, per la porta per a VIPS, la porta gran.

Jo acompanyo a morir a la gent. Amb mi la gent es mor. Sé acompanyar a morir. I ho he fet amb molta gent, no només amb persones en situació de sense llar, o que han estat a la presó, sinó també amb persones soles i també amb persones estimades. Però amb la mare va fallar tot, tot el que normalment funciona no em va funcionar. De fet, va morir el dia 1 a les 10h i la nit del 31 és d'aquelles nits com per oblidar...

Però, ¿per què parlo d'aquesta mort? La mare no tenia res pendent, havia perdonat a tothom, no hi havia ja res a perdonar. Ho tenia tot fet. Suposo que va esperar que jo marxés per poder marxar. Però moltes vegades, quan he acompanyat a morir, el fet de no haver perdonat o no haver demanat perdó ha complicat la marxa de les persones a qui he acompanyat.

Us faré una pregunta incòmoda. ¿Qui de vosaltres té una conversa pendent de fa més de tres anys amb algú que realment l'importa?... ¿Com creieu que seria tenir aquesta conversa pendent amb aquesta persona que realment t'importa, sense utilitzar el llistat de greuges? És a dir, ¿com

seria tenir aquesta conversa pendent sense dir: "tu vas dir, tu no vas dir, tu vas fer, tu no vas fer..."? Què suposaria per a tu tenir aquesta conversa pendent, si la tinguessis, i no importa si l'altre s'ho mereix o no, si ell te la demana o te l'accepta... És igual. ¿Com seria per a tu tenir aquesta conversa pendent sense utilitzar la llista de greuges? Alliberador, tranquil·litzador, gratificant, en pau, dolorós però després..., ja es podria morir...

¿Per què es podria morir? Perquè està en pau. La resposta és sempre una paraula al final positiva. Sempre. Sempre que la fas, quan les persones ens col·loquem en aquella situació, aquella conversa difícil que ens pesa, perquè la conversa pendent pesa, pesa tones de vegades... I amb les persones que veiem, amb aquelles amb qui convivim cada dia. I les converses pendents pesen, perquè algunes paraules dites com algunes paraules no dites, ens pesen tones. I això, quan acompanyes a morir, es veu sempre, sempre. De vegades, no cal ni fer la conversa per alliberar-se, només fa falta desitjar-ho. De vegades, per alliberar-nos d'aquest pes que pesa tones, no cal ni tan sols tenir una conversa de reconciliació o de perdó, de demanar perdó o de donar-lo, independentment que l'altre s'hi posi, accepti el perdó o et doni el perdó... no importa... només pel fet de desitjar-ho, la motxilla deixa de pesar tones. Sempre, sempre, des de la perspectiva creient. No sé com vosaltres explicaríeu en

què creieu. Quan a mi em pregunten ¿què és el que crec? Crec poques coses. Jo dic: amb Déu no m'hi parlo, no sé parlar amb Déu, per a mi Déu és Jesús de Natzaret. I el diàleg que tinc, el tinc amb aquest Jesús que a mi em permet tenir un Tu que em retorna amb un jo.

La pregunta és: ¿Com definiries tu el que tu creus? Jo crec molt poques coses, però sí que crec en un Déu del que va parlar Jesús, que parla bàsicament de dues o tres coses, que són les que visc en la vida i la mare també. La primera és l'estimació, l'amor. ¿Què entenem quan diem que hi ha amor? ¿Què és això? No ens han ensenyat que també l'amor és esforçat. Estimar incondicionalment, malgrat tot, a vegades és un esforç. Perquè no es pot estimar incondicionalment si no va de la mà de la segona cosa, el perdó. L'acceptació de l'altre, faci el que faci, sigui qui sigui. I la tercera, que també la vaig viure en la vida de la mare, és l'agraïment. També agrair la relació. I tota l'estona això ens parla del perdó i la reconciliació.

Tinc un company de Múrcia, el Paco, que era el responsable dels Serveis Socials de la Comunitat de la Vall de Ricote, a les poblacions de Blanca, Archena... Va escriure un llibre, ja fa molt temps, a partir de l'experiència d'acompanyar persones i famílies en situacions multiproblemàtiques, de molta vulnerabilitat i fragilitat, on deia una frase molt relacionada amb l'amor, i per això molt relacionada amb el perdó i la reconciliació, que va ser per a mi un aprenentatge impressionant. Deia: **“El amor es aquello que llena el abismo que existe entre la expectativa que tenemos del otro y la realidad que encontramos”**. I aquest abisme molt sovint passa pel perdonar-nos. Perquè el que ens identifica com a persones en el món és la fragilitat, la vulnerabilitat, la feblesa. No sempre ho hem fet bé. No sempre hem dit les paraules adequades. No sempre hem dit les paraules que tocava, quan tocava dir-les. No sempre hem fet el que hauríem d'haver fet. I, a vegades, hem fet el que no hauríem d'haver fet. I això, quan acompanyes persones en situació de vulnerabilitat, tant a Càritas com a les Filles de la Caritat, o a Arrels, o a la Fundació Acollida i Esperança..., quan acompanyes vides, veus que les vides estan molt condicionades per motxilles invisibles que pesen tones. I amb aquestes motxilles que tots portem, quan estàs en pilota picada dutxant-te, continues portant una motxilla invisible que pesa molt o poc, però en alguns casos, pesa tones fins al punt que vas absolutament esclafat per la vida. Perquè en aquesta motxilla portes coses que t'ajuden, una brúixola per saber veure on vas, una cantimplora per portar aigua quan t'arriba la set profunda, però també portes pedres que pesen. I amb les pedres hi ha el perdó i la reconciliació molt lligades. ¿Què són pedres a la nostra motxilla? Són pedres aquelles coses que tu ets i no t'agraden, sentiments que tens i que t'agradaria no sentir. ¿Com pot ser que

senti aquesta ràbia respecte a aquella persona o aquella situació? ¿Com pot ser que estigui envejant això? ¿Com pot ser que en realitat ambicioni allò? Són sentiments que no m'agradaria sentir. Són pedres, experiències negatives, moltes que no hauríem volgut viure, o patiments o malalties o situacions complicades de pèrdua de feina, d'una ruptura de parella, d'un fill o filla que se'ns ha distanciat... situacions tremendament dures que han pogut passar, que es tornen pedres que pesen tones. Són també aquelles coses que no saps i t'agradaria saber, són coneixements que no tens, que t'han pesat al llarg de la teva vida, o també competències o habilitats que no tens, coses que no saps fer, i també les vius com una pedra; o coses que no tens, o coses que tens però no suficients... Depèn de com tu ho gestonis. Una mateixa pedra pot pesar moltíssim a un i a un altre no tant. La mort d'una mare, o d'un familiar proper, a alguna persona potser l'enfonsa en l'absoluta misèria, fins al punt que el pot absolutament inhabilitar. Depèn de com a

tu et condicionin les adversitats, la manera que tu tens de gestionar la teva vida. Amb el perdó i la reconciliació, amb la manera com gestiones tu aquesta distància entre el que esperaves d'aquella relació o d'aquelles paraules, d'aquella trobada..., pot ser una de les moltes pedres que et pesen a la teva pròpia motxilla, o pot no ser-ho.

Us faré algunes preguntes. En el llibre "Va de Vida" veureu que he compartit moltes preguntes, que convido a no fer-les de cop, sinó a anar-vos-les fent de tant en tant. Hi ha tres preguntes que semblen la mateixa però que no ho són. Us recomano que les pugueu parlar amb les persones en les que confieu.

¿Quin perdó que no has donat, si tu el donessis, encara que l'altre no s'ho mereixi, encara que l'altre no t'ho demani, encara que no es posi al telèfon..., quin perdó, si tu el donessis, et canviaria la vida?

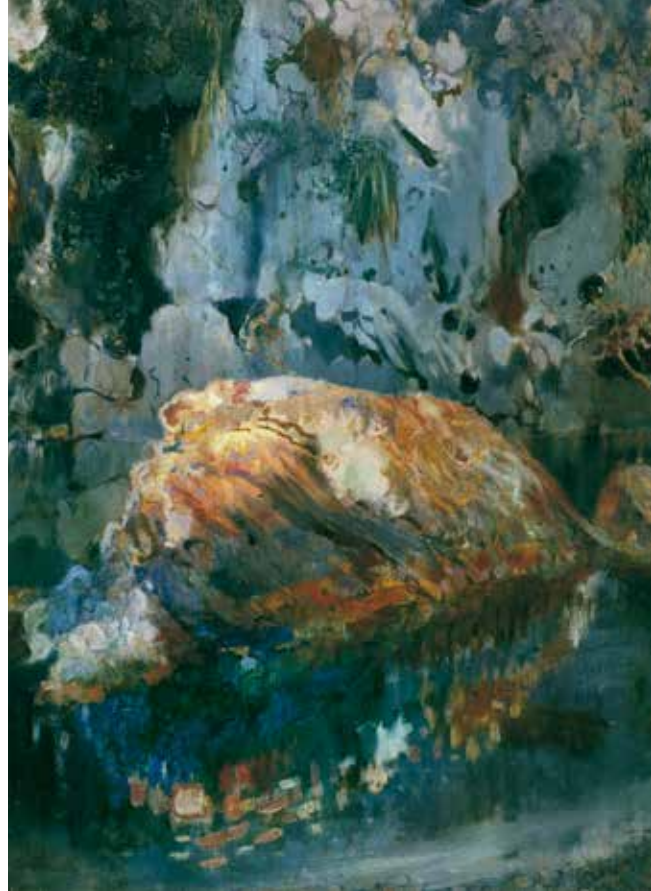
¿Quin perdó, si tu el demanessis, si t'atrevissis a demanar-lo, encara que l'altre no t'agafi el telèfon, et canviaria la vida? També sentiries alliberament, pau, aire

fresc, alleujament, serenor, tranquil·litat i agraïment, independentment que per l'altra banda no se't correspongui en el sentit que busques.

¿Ets tu mateix a qui hauries de demanar perdó i a qui hauries de perdonar? I, ¿com seria fer-ho? Quantes vegades no ens permetem la fragilitat ja viscuda...

¿Quantes vegades arrosseguem culpa, de forma gratuïta, innecessària? Jo estic convençut que Jesús no volia això. Tot el que ens ha dit Jesús de Natzaret és per alliberar-nos, per aixecar-nos. Agafa el text que vulguis: el de la samaritana, una dona que es dedicava a la prostitució, el leprós (que en aquella època, si tenies la malaltia, era equivalent a càstig de Déu, s'ho mereixia, i era totalment rebutjat), un cobrador d'impostos... Aquest Jesús, fill de Déu, que parla d'un Déu que estima i, per tant, perdona incondicionalment, el que fa és aixecar la gent, alliberar. I els creients això no ho estem practicant. Es parla sempre de la compassió i el perdó com a part de l'amor, però és que no ho practiquem, començant moltes vegades per nosaltres mateixos. Si ens demanéssim perdó per haver-nos exigit tant, a vegades... si ens perdonéssim per no haver estat a l'alçada algunes vegades, per haver estat fràgils o febles en comptes de portar un pes que ens pesa a la motxilla, ens permetria continuar la resta del nostre camí, de la nostra vida, drets, dempeus, amb la possibilitat de no tornar-la a "cagar", si aprenem del passat. Però quan no perdonem, quan no demanem perdó, el passat es fa pes, i el portem en cada moment present. Al futur, no ho sabem, perquè no sabem si avui mateix ens morirem, però el present és el que tenim, i en aquest present la motxilla invisible l'estem portant tots, i aquell perdó per donar o aquell perdó per demanar ara mateix està pesant a la motxilla de tots nosaltres.

El perdó és tremendament potent perquè és una aposta per la relació i és una

aposta per al present i per al futur. El perdó, insisteixo, és no donar importància, no posar en aquell pes allò que va passar o no va passar, el que es va dir o no es va dir en el passat. És una aposta per posar l'amor per l'altre i la relació per davant. I això ens va a nivell personal, polític, en relacions de feina, en les relacions de comunitat... passa tres quarts del mateix. I tothom sempre espera que sigui l'altre qui faci aquest pas, que es donin no sé quines condicions de fora de tu. No, des de la perspectiva creient, estem convidats a perdonar si és que ens diem cristians... ¿En què es nota en la nostra vida que som seguidors de Crist? Els valors que tenim es posen a prova no en la bonança sinó en la tempesta. La qualitat de l'amor d'una família es posa a prova quan hi ha diners per repartir, quan hi ha patrimoni per repartir... O hi ha temps de cura de les persones estimades per assumir. I si un

treu la regla de mesurar: “quants dies de la setmana has anat tu, o has fet tu, has acompanyat la mare...” En el moment en què un treu la regla, això ja està forçant la trencada. Perquè l'amor és generós, ¿o no recordem la carta de sant Pau als Corintis? La carta als Corintis 13 que vam llegir la meua dona i jo en la celebració del nostre casament, la vam llegir també al funeral de la mare, com a primera lectura. ¿Per què? Perquè l'amor és nuclear en el que nosaltres creiem, i no hi ha amor sense perdó. Estimar els qui ens venen bé, és fàcil, el tema és mantenir l'estimació en aquells que ens han fallat, en els que no ens venen de cara, en les persones que ens han ferit... ¿Com ho gestionem en les nostres converses pendents? I si tinguéssim aquestes converses pendents, ¿què passaria? Doncs, pau, aire fresc, alleujament, sentir-te millor, equilibrat.... De cop t'aixeques.

Al llibre “Va de vida”, hi ha una capítol sobre el perdó. El llibre s'ordena a partir de la xerrada amb la que em vaig acomiadar dels dotze anys d'acompanyar persones sense llar, amb drogodependències i a la presó, a l'Obra Social Santa Lluïsa de Marillac, a les Filles de la Caritat a la Barceloneta. Dotze anys i mig magnífics, impressionants, acompanyant persones amb motxilles que pesaven tones. I de veure les persones com arribaven al centre, tant a “Llar de Pau”, de dones, com a “Santa Lluïsa”, per a homes; vaig fixar-me que les persones que venien al centre es podien anar traient les coses que portaven, i m'adonava que un cop s'havien tret totes les coses que portaven a sobre i s'asseien, tenia clarament la imatge que aquella persona que seia continuava estant esclafada per tot de pesos que portava a sobre, dels que no s'havia alliberat amb la motxilla física que deixava al terra. I em va recordar també aquesta imatge la idea que jo també porto aquesta motxilla invisible. En

acomiar-me de Santa Lluïsa per anar a Càritas un altre cop (on he estat sempre com a voluntari). Doncs em vaig acomiadar i ho vaig fer amb una xerrada, tenint davant persones sense llar, a voluntaris i voluntàries, a Filles de la Caritat i als companys professionals de Santa Lluïsa. Ho vaig fer a partir d'aquesta motxilla que portem tots on, al parlar de les pedres, una d'elles era el perdó no donat, o el perdó no demanat. El llibre s'ordena a partir d'aquesta motxilla i té vint-i-nou històries. Moltes d'elles parlen d'experiències, totes viscudes amb persones dels que només he canviat el nom, i que poden il·lustrar cadascun dels elements de la motxilla. Del capítol del perdó vull llegir la història. El subtítol d'aquesta història és: “El hombre que no se atrevía a pedir perdón”. Diu:

“...Conocí a José cuando dirigía el centro para convalecientes de las Hijas de la Caridad. Tenía un cáncer en fase avanzada. Desde su ingreso en el centro José se mostraba reservado, malhumorado y muy exigente. Jamás hablaba de temas personales. Durante los pocos meses que estuvo con nosotros, su salud fue empeorando rápidamente hasta que, pocas semanas antes de Navidad, empezó a escupir sangre pero se negaba reiteradamente a ingresar en el hospital. La pérdida de sangre cada vez era mayor. El riesgo de ahogarse o desangrarse aumentaba peligrosamente. Pero cada vez que lo asistían en urgencias hospitalarias, acababa pidiendo el alta voluntaria o marchándose sin solicitarla y volviendo al centro por su propio pie. José era consciente de que le quedaba muy poco tiempo de vida y aunque nos decía que comprendía que el centro no disponía de los medios adecuados para atenderlo, insistía en quedarse hasta después de fiestas. La última vez que estuvo en el centro estuvo a punto de morir desangrado. Solo entonces nos habló de su miedo: no quería pasar su

última Navidad con personas desconocidas. Aceptó ingresar en el hospital a regañadientes cuando le prometí que iría a visitarlo el día de Navidad y le aseguré que yo siempre cumplía mi palabra. Creo que en el fondo ese día él estaba tan asustado como nosotros. La habitación parecía sacada de una película de terror. Me di cuenta de que no me había creído, al ver su cara cuando entré en la habitación del hospital la mañana de Navidad. Fuimos a tomar un café al bar del hospital y pasamos más de dos horas hablando. Esa mañana, por primera vez, habló de su vida. Me contó que sentía un gran remordimiento por el dolor que había causado a las personas que le importaban. Se sentía especialmente culpable por la mala vida que le había dado a la madre de su único hijo y por haberlos abandonado cuando su hijo tenía cuatro años. No se perdona por ello. Me dijo que había pensado

muchísimas veces en llamar por teléfono a su hijo, que en ese momento ya tenía dieciocho años, para pedirle perdón, pero que nunca se había atrevido. De hecho, en dos ocasiones, ya gravemente enfermo, se había acercado a la casa donde vivía su hijo para verle desde lejos, sin llegar a presentarse. Durante casi hora y media conversamos sobre qué podía ganar o perder si se arriesgaba a hacer la llamada antes de morir. Su mayor temor era que su hijo le colgara el teléfono con razón. Le propuse hacer la llamada yo, para preguntar a su hijo si quería saber de él, pero tampoco accedió a ello. Finalmente, dos horas después, nos despedimos, sabiendo que probablemente no volveríamos a vernos. Murió poco antes de Nochevieja. No sé si llegó a hacer la llamada...”

Si arribo a marxar el dia de Nadal durant la primera mitja hora, aquesta conversa no es dona. De vegades, poder parlar d'allò

que realment ens importa, mereix un café una mica més llarg. No es pot anar amb presses quan hi ha paraules dites o no dites, quan són paraules difícils.

Acompanyant les persones a morir, que és tremendament bo, t'adones de la importància que té el perdó i la reconciliació en la vida de la gent, perquè no és veritat que no importi, i no és veritat que no hi ha res a fer, ni que sigui pel desig de demanar disculpes o el desig de perdonar, encara que això no es pugui ni manifestar presencialment, fa que la gent es mori diferent. I fa que la gent visqui diferent. Per això és tan absolutament important el perdó i la reconciliació, com una manifestació clara de l'amor, no de l'amor fàcil.

La invitació evangèlica és tremendament revolucionària i molt interpelladora, i molt difícil de seguir. Recordeu l'episodi del jove ric, aquell que feia el bé i que li demana a Jesús què més podia fer. I Jesús se'l mira amb estima, amb tendresa. ¿Com devia mirar Jesús? ¿Com feia que les persones poguessin sentir? Devia ser una mirada molt especial per poder cridar i acollir d'aquesta manera a gent tan diferent. Quan Jesús mira amb tendresa aquell jove ric, li diu: "dona tot el que tens i segueix-me". I el jove ric es veu incapaç, no pot. I Jesús el continua mirant amb tendresa perquè sempre està parlant d'aquest Déu que perdona incondicionalment.

La paràbola del Fill Pròdig no parla del fill, parla del Pare que perdona incondicionalment. I el germà gran, que no entén res: "¿Però què fas fent matar el vedell gros? Si jo estic aquí pringant i a ell li vas donar la part de l'herència i se l'ha dilapidat amb dones... I ara tu vas i li fas una festa... ¿De què vas?" I el Pare li diu: "Tot el que tinc és teu". Estem parlant d'un Pare que perdona sempre. I nosaltres som seguidors del Déu del que parla Jesús, que és un Déu que perdona sempre. ¿I com gestionem nosaltres els nostres perdons per donar, els nostres

perdons per demanar? Clar que és difícil, per això estem anys portant un pes que pesa i ens aniquila. Segur que és difícil. Però quantes vegades he pogut acompanyar amb mirades de sorpresa: "Aquest... què bé que ha anat... fins i tot si l'altre no s'ha posat al telèfon o ha negat aquell perdó". Només pel fet d'haver decidit demanar perdó o decidit perdonar..., ja és alliberador.

Vaig acompanyar a morir una persona propera que havia estat maltractadora. Aquesta persona estava ja en coma. Jo vaig avisar la seva filla que moriria aquell matí. Li vaig dir que si volia avisés la seva família perquè moriria aquell matí. Estava en coma induït, però no moria. I a ella li vaig dir: diga-li allò que sigui per agrair, si hi ha alguna cosa per agrair; dona-li permís per marxar, digues-li que pot marxar tranquil, que tot queda lligat, i si és creient li dius que a dalt l'esperen; i si hi ha alguna cosa que estigui pendent de perdonar, si realment et veus capaç de fer-ho, fes-ho, no ho facis si no pots. No van venir la resta de familiars, era algú que havia trencat amb tota la família. Però la filla va començar amb l'agraïment, va continuar amb el permís, no moria... i al final li va sortir: "vostè m'ha fet molt mal, però li dono permís per marxar, el perdono". Va ser dir això i va morir de sobte, en pau. I aquella dona va sortir d'aquella habitació d'hospital dreta i alliberada. Ella. Ell també. ¿S'ho mereixia? Segurament no. ¿Ho va demanar? No. ¿Va venir a la conversa? No. Però l'un va morir en pau, per fi, i l'altra va sortir dreta.

Sor Genoveva

Tots nosaltres tenim referents positius, gent que per a nosaltres són llum. No sé si a vosaltres us sona Sor Genoveva Masip. Hi ha persones concretes que transmeten pau a gent que porta pesos molt grans. Sor Genoveva era una Filla de la Caritat, algú que per a moltíssima gent que ha estat a la presó o hi estan, persones drogode-

pendentes, o que estaven al carrer..., per a moltíssimes persones sor Genoveva era com la seva mare o l'àvia. Era la representació del que per a algú de vosaltres pot ser Maria. Maria, la mare de Jesús, és un referent. Sor Genoveva, que també anava al lavabo com tothom, i a la seva comunitat també deuria tenir les seves històries..., però era algú que des del primer segon, només notant com et mirava i en com et tocava, perquè sor Genoveva, igual que el germà Roger, tocava..., creava confiança. Sor Genoveva tocava el cor només amb la mirada i amb les mans. I amb aquell tocar, hi ha aquesta acceptació incondicional, que passa pel "facis el que facis", "diguis el que diguis", "m'expliquis el que m'expliquis", no et jutjaré. Hagi fet el que hagi fet, la teva dignitat com a persona no quedarà gens tacada, perquè la culpa ja la portes a sobre, només falta que a sobre et jutgem per carregar-te una altra pedra...

Per això el perdó és tan important i allibera, i es pot fer com sor Genoveva, que ho feia des del primer segon, la coneguessis o no. Però la manera de mirar-te als ulls, de preguntar-te com estaves, de tocar-te i agafar-te, de fer-te seure i escoltar-te... no et reclamava... Sor Genoveva,

si és recordada, no és pel que va donar físicament, sinó per com va acollir, des de l'estimació i des del perdó incondicional. L'acceptació incondicional, el fer sentir a l'altre com devia realment mirar Jesús.

Per això, us tornaré un altre cop a formular una pregunta: ¿En què es nota el que creus en la teva vida? ¿En què es nota allò que diem que creiem en la nostra vida quotidiana en els moments de tempesta, especialment? ¿En què es nota aquest Amor que creiem que marca la nostra vida, d'aquest Déu que estima? La gent és bona gent en general. Tots anem al lavabo, tots tenim les nostres febleses, tots tenim aquelles paraules dites o no dites que hauríem d'haver dit diferent o hauríem d'haver dit i les vam callar... Tots tenim fets que ens avergonyeixen, o fets que hauríem d'haver fet i no els hem fet, i ens sentim malament. Però si ens quedem amb això, continuem portant pesos immensos. I la pregunta és: ¿en què es nota el que realment creiem? ¿I si ho féssim, si ens donéssim permís per perdonar? Ens aixecaríem, ens alliberaríem, ens sentiríem en pau, ens sentiríem millor, ens sentiríem alineats amb allò que diem que som... viuríem. Perquè l'únic que compta és la VIDA.

“DON JOSÉ”

FRA JOSEP MANUEL VALLEJO

“...Cuando escribo, me esfuerzo en no mentir. Eso es todo (Seifer)...
(...) Sobre todo si se fabula...”

Ens ha deixat “Don José”. José Jiménez Lozano, periodista i escriptor, una persona entranyable, “un cristiano sin más, alguien que se toma en serio el evangelio”¹. L’havíem entrevistat en el número 230 de la nostra revista² i, en la separata RECERCA 73, havíem publicat un article comprensiu sobre la seva persona i la seva obra, a càrrec de Rubén García.

Don José vivia aïllat dels cercles literaris de moda, en la seva casa d’Alcazaren (Valladolid), el seu “Petit Port-Royal” com li agradava d’anomenar-la, talment un eremita, amb la seva esposa i el seu gos.

“...Solo he tratado de ser libre. He escrito al margen de la moda... y ya sé que esto tiene un precio. Pero lo pago con mucho gusto...”³

El vaig conèixer a través de la seva novel·la *Historia de un otoño* (1971), un al·legat a favor de la llibertat de consciència, ambientat al monestir de Port-Royal, a l’època en què el rei Lluís XIV decideix exiliar les monges i destruir el monestir per negar-se aquestes a dissentir dels seus postulats jansenistes. Una magnífica i matisada descripció de les diverses postures que es poden prendre respecte al fet cristià.

1. Descripció que feu d’ell Miguel Delibes en contractar-lo pel diari El Norte de Castilla.
2. CATALUNYA FRANCISCANA 230 (2009), p. 16-24, a càrrec de Begoña Fornes.
3. JOSÉ JIMÉNEZ LOZANO, *Por qué se escribe*, Anthropos 200, p. 96.

Però allà on reïx de debò la prosa de don José és en la narració curta, en els seus contes, d’una delicadesa i tendresa sublims, on immortalitza i treu a la llum retalls de vida dels pobres i oblidats per la Gran Història. Els marginats, els represaliats, els malalts, els pobres... les històries tristes i crues de la nostra postguerra, queden immortalitzats en els seus petits relats, sobris, despullats i sintètics, amb un estil romànic que fa que, en acabar de llegir, commoguts, restem en silenci.

Tot i que en la seva escriptura hi ha la influència de grans clàssics castellans: Cervantes, Teresa de Jesús i fray Luis de León, així com dels russos, Pascal, Spinoza, Kierkegaard i la seva estimada Flannery O’Connor, ell deia que el seu mestre era “el lenguaje de las amas”, les criades que ajudaven a les cases. Parla molt sovint de “La Maria”, la noia que ajudava la seva mare quan era nen. Posseïa la llengua i la saviesa del poble.

“...Me enseñaron a mirar a los que sufrían como si fueran sagrados y a dar lo que tuviera, porque sí, porque lo necesitaban. Sin más. Y “La María”, la chica que había en casa, añadía luego: “Ay, majo, y que nos puede pasar a nosotros!” Y estaba muy bien la advertencia. Como esta otra: “¡Tu míralos siempre a los ojos! ¡Ya verás que son como los de los cristos!” Y era verdad. Era analfabeta “La María”. ¡Caray!”⁴.

4. J.J. LOZANO y G. GALPARSORO, *Una estancia holandesa. Conversación*, Anthropos, Barcelona: 1998, p. 96.

“...Cuando acompañaba a María, para la colada especial del año, en primavera, a un determinado manantial o fuente de agua maravillosa y en lugar muy recoleto que tenía una antigua leyenda, ella me recomendaba que me sentase en una pequeña manta que ponía sobre la hierba, y que me quedase quieto y callado, oyese lo que oyese y viese lo que viese, porque ella me iría diciendo y señalando. “¿Ves aquella mora que hay allí sentada y que está triste? Pues es una princesa que vive ahí abajo en un palacio que hay en el manantial, y solo puede salir un poco cada día”. Yo preguntaba: “¿Y por qué lo sabes tú?”. Y ella respondía: “¿Es que no la ves? Tiene más de mil años y está más joven que tú y que yo”. Yo insistía: “¿No habla?”, y ella respondía: “No; se está así en su ser estando, y nada más”.

“...Muchos años después pregunté a María por qué me contaba lo de la princesa

mora, y después de sonreírse, me dijo que porque era algo hermoso, yo veía a la mora y ella también mientras me lo contaba, ¿qué más podíamos desear? Y de este modo enunció la que, digamos, sería toda mi teoría estética, si tuviese alguna...”⁵

Fa molts anys, un amic em va passar un article, *La reconstrucción del recuerdo*, que em va servir per encapçalar un treball d'hermenèutica bíblica sobre l'evangeli de Joan. Resulta que era de Don José. Allà diu que durant la guerra civil una dona, la seva padrina de baptisme, sortí a la plaça del poble a cridar els assassins d'un veí, en defensa de la dignitat del mort que “no

5. *Gracias porque sí*, epíleg a les actes del Congrés que sobre la seva obra es va organitzar a la Universitat de Navarra l'any 2004. Cf: ALVARO DE LA RICA, ed. *Homenaje a José Jimenez Lozano. Actas del II Congreso Internacional de la Cátedra Félix Huarte*, Ed. Eunsa, Navarra 2006, p. 244.

tenia dret” a ser plorat i enterrat com una persona. I diu:

“Descubrí que aquella mujer era como Antígona, o Antígona misma, y que aquella historia antigua era verdad.... Si yo acertara a narrar ese recuerdo, como otros, la historia universal se arruinaría por un momento al menos –el de su lectura– para el lector...”⁶.

Narrar el record de l'esdeveniment impactant per immortalitzar l'autoritat moral d'aquella dona i desvetllar la consciència de molts, vet aquí el sentit del narrar de don José. El bussejar en “los propios adentros” per a reconstruir el record en forma de relat.

“...Porque el relato literario hace algo singular: reviste con la luz de la belleza, expresa con la hermosura de las palabras y su ordenamiento la pobre vida o el fragmentario suceso cotidiano, y el sufrimiento del sufriente. Y se alcanza así la verdad literaria que es de otro orden que la meramente histórica: de un orden más profundo...”⁷

I és així que neixen personatges com “La Luisilla”, “La Zótica”, “El Abilito”, “don Abdón”, “la señorita Obdúlia”⁸, tots ells éssers insignificants, malalts, pobres, tractats amb tendresa i compassió infinites per la sensibilitat del nostre autor que, ahora, a través de les seves lletres, denuncia la maldat i l'egoisme dels poderosos de sempre.

La rebel·lia de don José davant les injustícies i la seva preocupació pels oprimits queda patent en els seus assajos

6. JOSÉ JIMENEZ LOZANO, *La reconstrucción del recuerdo*, La balsa de la Medusa 14, (1990), p. 8.

7. *Ibidem*, p. 9.

8. Tots ells personatges dels contes de *Los grandes relatos* (1991), ambientats en els records d'infància de don José i de *Un dedo en los labios* (1996), selecció de contes on les protagonistes són sempre dones.

sobre l'expulsió dels jueus i moriscos, o sobre els cementiris civils de la nostra postguerra, o sobre els processos inquisitorials... I, tal com diu ell: “Las humildes criaturas de mis narraciones son, en el fondo, los mismos pobrecillos islámicos o judíos de mis pequeños ensayos”⁹.

La seva forma de narrar sòbria, despullada, sense additaments, talment una església romànica, transparenta una sensibilitat i delicadesa sublimes. La seva mirada a la realitat, contemplativa, silent, que copsa els detalls..., capaç d'entotzolar-se amb la llum d'una candela, el vol d'un pardalet o el silenci d'una estança, veu el que hi ha més enllà, darrera del visible.

“...Me fascinan la luz y las sombras, los colores, la textura de las telas y las piedras, la delicadeza de las hojas, o la herrumbre de un hierro que es tan recordadora, las velas muertas o encendidas; y desde luego los rostros y las manos, las historias de vida que los cuadros cuentan, incluso o sobre todo si son pinturas de silencio...”

¿Com es pot estimar tant una persona que sols coneixes a través dels seus escrits? Precisament, perquè a través dels seus relats, don José ens ha obert la seva ànima, els seus “adentros” i, quan algú et regala la riquesa del seu interior, brolla l'estimació. Gràcies, don José!

Bibliografia:

Per a una informació exhaustiva de les obres de l'autor, així com per a una bona aproximació a la seva persona i als estudis sobre la seva obra, es pot consultar el seu web oficial, dirigit per Guadalupe Arbona, professora de Literatura de la Universitat Complutense de Madrid. <https://www.jimenezlozano.com>

9. *La reconstrucción del recuerdo*, La balsa de la Medusa 14, (1990), p. 5.

EL VESTIT DE FESTA

LLORENÇ SAGALÉS

No n'hi ha prou amb ser invitat a unes noces per a participar-hi; no n'hi ha prou amb pertànyer a la comunitat i entrar a la sala del banquet, fa falta, a més, vestir-se amb el vestit adequat de la festa. Aquest detall provocatiu de la paràbola de Jesús al final de l'Evangeli de Mateu 22, no cerca simplement desconcertar l'oient o escandalitzar-lo com una anècdota arbitrària. El que cerca és introduir-lo en un món nou, fer-li canviar de vida, transformar tot el seu ésser. "Revestir-se amb el vestit de festa" és una expressió aparentment superficial, gairebé capriciosa i frívola, però està carregada de sentit. Per a l'antiga tradició cristiana, portar el vestit de festa és realitzar les "bones obres", practicar una vida virtuosa. Però, ¿què són les bones obres? Per descomptat, no es tracta d'aquella hipocresia tan freqüent de portar a terme només actes de beneficència per a tranquil·litzar la consciència o per a desgravar de l'impost sobre la renda. Les bones obres de les que parla l'Evangeli no tenen res a veure amb aquelles pretensions moralistes una mica repel·lents d'alguns creients de comprar la salvació amb el nostre bon comportament i de conquerir així una perfecció presumptuosa que ja no és cristiana. I molt menys consisteix en complir amb esforç una sèrie de preceptes i de normes per a exhibir com de bons som. Com diuen tots els grans profetes, "misericòrdia vull i no sacrificis".

Les "bones obres", més que actes o accions, són una persona: Jesús. Ell, Jesús de Nazaret, el Fill de Déu, és l'Obra bona que el Pare ha realitzat i ha lliurat al món per amor. Jesús és l'obra d'art que el Déu artista ens regala i posa a les nostres mans perquè ens recreem i juguem

amb ell. Per això, realitzar les bones obres és transformar-nos en Crist, ser Jesús, pensar, sentir i viure com ell, deixar-nos configurar per ell; i així, intentar reflectir l'esplendor de la seva glòria, no només amb el que fem sinó amb el que som. I això és ser batejat. D'aquí que, si portar el vestit de festa no és més que realitzar les bones obres, i aquestes són Crist, llavors, revestir-se per al banquet de noces és revestir-se de Crist, regalar als homes la bellesa de Déu manifestada en Crist. Per això, caldrà desprendre's primer del vestit vell que ens emmascara, per a exposar-nos nus davant Déu a fi que prengui possessió de nosaltres. I a continuació deixar a Déu mateix esculpir el rostre de Jesús en nosaltres. És com si Crist fos un vestit blau cel preparat per a tots, i on "posar-se'l" significa entrar en un món nou identificant-se amb Crist. Només partint d'aquest nou ésser que hem rebut al confi-

gurar-nos a Crist ja en el baptisme, podem aconseguir llavors a poc a poc una nova conducta, un nou comportament, deixant que els dons i les virtuts de Crist es vagin incorporant i desplegant en nosaltres per la seva gràcia. En el fons, l'únic convidat amb el vestit de festa adequat és el mateix Crist. El vestit de festa, el vestit és Jesús. I més que posar-se'l, es tracta de deixar-se'l posar per ell, consentir que visqui en nosaltres. Només els nens més petits, els malalts i els més ancians, es deixen vestir i desvestir així amb la senzillesa dels pobres. Caldrà aprendre d'ells si volem gaudir de la simplicitat de Déu. ¡Ai, si de veritat percebéssim aquella bellesa de Déu que ens ha sortit a l'encontre en Crist...! Embelliríem el món al nostre voltant i amb la nostra simple existència, manifestaríem la glòria de Déu. El que és essencial de la vida cristiana no és "fer" sinó "ésser", on ésser no és més que "estimar".

LA BELLESA DELS SENTIMENTS

Mª REMEI GARCIA

En ocasió del traspàs de la germana Remei Garcia, ofs, que havia estat assídua col·laboradora de les nostres revistes, us oferim un escrit seu i un recull de tots els seus articles, a manera de petit homenatge i agraïment profund.

En el llibre de Marie de Hennezel, “La mort íntima”, és on he descobert una gran bellesa de sentiments, que ens revela l’autora i, com diu ella mateixa: “Aquest llibre és el fruit de set anys d’experiència al costat de persones properes a la mort que van acabar la vida en una unitat parisenca de cures pal·liatives”¹. Un llibre que, al final del pròleg de François Mitterand, acaba dient: “...l’obra de la Marie de Hennezel té una densitat humana molt forta... ¿Com morir? Si hi ha una resposta, pocs testimonis poden inspirar-la amb tanta força com aquest”².

Introducció

La lectura i reflexió d’aquest llibre ha despertat en mi un interrogant molt fort: ¿s’ha d’esperar sentir la mort a prop per a trobar sentit a la vida?

Perquè, el que m’ha fet descobrir, és la capacitat de reacció dels personatges reals presentats per l’autora, que revelen fins a quin punt s’adonen, molts d’ells, de com han malgastat la seva vida, i descobreixen en els seus últims dies i enmig de proves i sofriment molt forts, el goig de viure quan estan precisament a les portes de la mort. I és ara quan experimenten precisament la suavitat i la tendresa de sentir-se acceptats i estimats.

Amb el que he dit ja es deixa entreveure el contingut del llibre, però, això no és res; és necessari sentir les paraules vives dels

propis afectats per adonar-se de com senten la vida ara, de com s’adonen que no l’han viscuda prou, i consideren la importància que té la manera de viure-la: anar vivint, o bé, realment ficar-se en la vida, sentir-la i viure-la a fons, fins a descobrir la bellesa profunda dels nostres sentiments més íntims, demostrar-los i comunicar-los.

Experiència personal de l’autora

Hi ha un paràgraf al començament, que conté en poques paraules el que ella ha copsat en la seva experiència; diu així: *La persona, abans de morir, mirarà de fer palès l’essencial d’ella mateixa als qui l’acompanyen. Amb un gest, una paraula, a vegades només una mirada, procurarà dir el que compta veritablement per a ella i que no sempre ha pogut o sabut dir*³.

L’autora està al costat de cada persona en els seus últims instants misteriosos i sublimes alhora, per acollir-la i escoltar-li el que ara sí que és capaç de dir, de la manera que sap i pot, tot el que realment compta en la seva vida.

És admirable adonar-se com, en la vida d’aquestes persones, el que més les ha impactades ha estat descobrir, en els últims temps de la seva existència, l’experiència de sentir-se estimats, i sentir-se ells mateixos, capaços d’estimar profundament; tant és així, que en descobrir-ho la mateixa autora diu: *Després d’uns anys d’acompanyar persones que viuen els últims instants,... la meva confiança en la vida no ha deixar*

1. MARIE DE HENNEZEL, *La mort íntima*, Columna Assaig, Barcelona 1995, p. 16.

2. Ibidem, Pròleg, p. 11.

3. Ibidem, p. 13.

de créixer. Sens dubte, visc més intensament, amb una consciència més aguda, el que em toca viure, alegries i penes, però també les petiteses quotidianes...⁴.

Fa pensar, fa pensar certament, que una persona hagi d'arribar a aquests límits per a adonar-se de com és important la manera de viure, i descobrir que és només estimant quan hom se sent viu, i com viu realment en profunditat.

Ens diu en un altre lloc: *Aquest llibre intenta explorar un miracle. Quan la mort és tan propera, i la tristesa i el patiment dominen, encara pot haver-hi vida, alegria, moviments de l'ànima d'una profunditat i d'una intensitat, a vegades, encara no viscudes mai⁵.*

4. Ibidem, p. 14.

5. Ibidem, p. 15.

Amb el seu contacte he après a estar agraïda per cada instant⁶.

No sabia en fer aquesta tria que la proximitat del sofriment i de la mort dels altres, m'ensenyaria a viure d'una altra manera, més conscient, més intensament...

Crear un ambient, càlid i assossegat, al voltant d'un malalt angoixat és, sense cap dubte, el millor que se li pot oferir⁷.

Què hi descobrim?

Aquestes manifestacions de l'autora ens descobreixen fins a quin punt, malgrat la nostra resistència davant el sofriment, quan t'hi apropes amb el desig de donar companyia i escalf, són ells, sense adonar-se'n, els qui ens comuniquen quelcom

6. Ibidem, p. 22.

7. Ibidem, p. 23.

sagrat, que ens conforta, fent-nos adonar del valor de la vida i del que se'n desprèn, segons la manera de viure-la.

Perquè, el que és ben cert, és que cada vegada que tens contacte amb persones que sofreixen d'una o altra forma, et fa minimitzar els teus propis problemes. ¿Què és el que et passa a tu, comparat amb tants màrtirs del sofriment, de la paciència, de la rutina, de despertar-se i trobar el mateix un dia i un altre dia?

Em fa una mica l'efecte de quan contemplem extasiats el cel en una nit serena. Quan els nostres ulls veuen la bellesa de l'univers, tants mons, tantes galàxies, tantes estrelles, tantes meravelles, contemplades en el silenci i en la quietud de la nit, reflexiones i penses: que n'és d'insignificant la nostra petita Terra! I et preguntes: ¿és possible que la gent pugui barallar-se, envejar-se, fins i tot matar-se, per què? És un misteri el fet del mal i de la violència, per a mi realment, incompreensible, insondable...

Contemplant tant de sofriment en el món, no volgut, ¿ens el buscarem compllicant-nos la vida i passant-nos-la malament per fútiles i discussions que no tenen cap importància?

Em fa pensar l'actitud i reacció dels malalts terminals. ¿Sabrem transformar els nostres petits o grans sofriments en moviments interns que ens facin créixer i madurar, com ens mostren que és possible els exemples d'aquests malalts incurables?

Experiències dels propis afectats

Diu l'autora: L'estona que he passat amb la Patrícia m'ha trasbalsat. No surts mai indemne quan et submergeixes en el cor del sofriment dels altres;... m'atorgo uns moments de solitud per deixar surar el meu pensament;... preparar-se per a morir significa, de fet, aprofundir al màxim la relació amb els altres, aprendre a abandonar-se...

Sovint em pregunten què em va empenyer, en un lloc com aquest, a abordar el

sofriment i la mort. Em fa l'efecte que m'hi han portat dues coses, presents d'ençà de la infantesa. Una, més espiritual, va néixer en l'angoixa familiar pel que fa a la mort;... L'altra, és la meva infinita curiositat per l'ànima humana que em va dur a esdevenir psicòloga, a explorar el camp de la psicoanàlisi i, més recentment, el de l'haptonomia, la ciència del contacte afectiu⁸.

Més endavant diu: *La vida era preciosa. Per tant, la idea que calia fer alguna cosa, dur a terme una tasca, em va venir molt aviat*⁹.

La vida és preciosa diu l'autora, i aquesta constatació la va decidir a emprendre la tasca de fer-la bella als altres. Desitja comunicar als altres el goig de viure i el sentit profund de la vida i, sense buscar-ho, és ella mateixa qui troba la seva plenitud.

I és així; tot el que rebem s'ha de donar com un riu que constantment aflueix; si no corre, si s'embassa, l'aigua es corromp. Si els nostres sentiments no els comuniquem i queden reservats, tancats; si no serveixen per als altres, ens oprimeixen i arriben a ofegar-nos. Tot s'ha de donar, sortir d'un mateix, oblidar-se...

Això és el que fa l'autora: es dóna, es comunica, estima, acompanya, consola, està amb ells, s'hi queda, l'estona que convingui; per escoltar-los i deixar-los que manifestin tot el que senten en aquests últims i supremes moments de la seva existència. I és corprenedor la gran força moral que descobreix en els seus pacients; diu: *Una infermera ha entrat sense fer soroll... per canviar l'apòsit de les cames tumefactes del Patrick. Ell em suplica que m'hi quedi. –"Es clar que em quedo amb tu– li dic acostant-m'hi"*¹⁰.

8. Ibidem, pp. 29-30.

9. Ibidem, p. 32.

10. Ibidem, pp. 51-52.

És la proximitat el que consola els malalts. No calen gaires paraules. Mirar-se'ls amb tendresa i donar-los la mà, infondre'ls confiança... és molt, és tot...

Trobada amb en Louis, que lluita... Afectat per la sida des de fa uns anys, lluita fermament per sobreviure... coneix la meva passió pels somnis... Una manera com una altra d'escoltar les profunditats i de convidar un altre a venir i sentir el que s'hi diu... Explica el somni, la seva preocupació per la seva jove dona Lila.

El dolor d'en Louis em va afligir infinitament. Sense pretendre poder atenuar-lo, vaig voler, tanmateix tranquil·litzar-lo... Ara, –em diu– em queda viure el temps que Déu em deixa, amb confiança...

*–No saps pas com l'encertes, Louis, maco. ¿Saps en què em fa pensar la imatge del teu somni? En la frase de l'apòstol Pau: "Mentre el nostre home exterior se'n va a la ruïna, el nostre home interior es renova cada dia"*¹¹.

11. Ibidem, pp. 59-62.

L'experiència de la Marcelle tal com l'explica l'autora, serà l'última d'aquest modest comentari d'aquest llibre excel·lent, que us recomano llegir-lo sencer.

Comenta: *Ara vaig a veure la Marcelle... M'explica la cerimònia dels adéus, amb tots els fills i nés aplegats a l'habitació... El petit Paul que té vuit anys, se li va penjar al coll i li va dir: "Digues, iaia, ¿ja no et veuré més quan hakis marxat?"*

*Llavors davant de tota la família reunida ella va dir: "La mort és com un vaixell que s'allunya cap a l'horitzó. Hi ha un moment que desapareix. Però, que ja no es vegi, no vol dir que deixi d'existir". ¿Hi ha una manera més bella i senzilla d'explicar la mort a un nen?*¹².

Conclusió

Hi ha tantes i tantes experiències colpidores en aquest llibre que m'agradaria comunicar-vos-les, però no m'és possible en l'espai de que dispo. I són totes tan reals!, per això calen a fons en el meu esperit.

Penso que és molt important saber assaborir cada instant de la vida, saber aturar-se i escoltar els batecs de la vida...

*"Sempre es descobreix massa tard que la meravella es troba en l'instant"*¹³.

12. Ibidem, p. 65.

13. Ibidem, p. 98.

ARTICLES DE Mª REMEI GARCIA PUBLICATS A LES REVISTES RECERCA I CATALUNYA FRANCISCANA

- *Des de la malaltia*. Recerca 12 (1996), pp: 9-11.

- *La bellesa dels sentiments*. Recerca 17 (1998), pp: 2-5.

- *Confio en tu, Senyor*. Recerca 18 (1998), pp: 11-15.

- *La fe que allibera*. Recerca 23 (2000), pp: 4-8.

- *La crida... la resposta*. Recerca 27 (2000), pp: 13-14, 27.

- *Viure a fons*. Recerca 30 (2003), pp: 8-13.

- *La veritable i santa obediència de Jesucrist*. Recerca 40 (2007), pp: 13-14.

- *Una sola cosa és necessària*. Recerca 41 (2008), pp: 11-30.

- *Admonicions de Sant Francesc*. Recerca 44 (2009), pp: 2-5; CF 232

(2009), pp: 97-98; CF 233 (2010), pp: 17-18; CF 234 (2010), pp: 52-53; CF 235

(2010), pp: 94-95; CF 236 (2011), pp: 20-21; CF 237 (2011), pp: 54-55; CF 238

(2011), pp: 93-94; CF 239 (2012), pp: 13-14; CF 240 (2012), pp: 48-49; CF 241

(2012), pp: 84-85; CF 242 (2013), pp: 8-9; CF 243 (2013), pp: 47-48; CF 244 (2013),

pp: 89-90; CF 245 (2014), pp: 23-24; CF 246 (2014), pp: 50-51; CF 247 (2014), pp:

100-101; CF 248 (2015), pp: 18-19; CF 249 (2015), pp: 62-63; CF 250 (2015),

pp: 116-117.

SAVIESA FRANCISCANA

FRA JACINT DURAN

Un escriptor francès definia el carisma caputxí com a “sàvia ingenuïtat”. És una descripció que vol subratllar el tarannà senzill, espontani, que s’ho creu tot, sense sofisticació. Però amb saviesa, amb el gruix que dóna una intensitat de vida i profunditat de mires i intel·ligència. No sé si aquesta és una descripció ajustada als frares, però sí que ho és per a la nostra germana Remei Garcia, que fa poc que ens ha deixat. L’any 1978 la vaig conèixer. A través dels anys ha anat acumulant saviesa, profunditat de vida. Ha estat una dona de consell, fruit d’una molt seriosa coherència de vida. Ha format i ha introduït molts en la vida espiritual i franciscana, com ho mostren els múltiples articles que ha escrit i publicat. A *Catalunya Franciscana* va publicar un comentari a cada una de les Admonicions de sant Francesc i molts altres articles. Va formar part de la redacció tant de *Catalunya Franciscana* com de *Recerca*, de la qual va ser secretària, escriptora i cofundadora. En ella hi vaig trobar una gran col·laboradora i amiga que durant anys va ser un ferm pilar en el treball de cada dia.

Però aquests aspectes sempre es van desenvolupar en un context d’ingenuïtat, de simplicitat, que li feia mantenir un cor d’infant. Era intel·ligent, treballadora, metòdica, fidel, d’idees clares que a vegades la feia tossuda. I, deixeu-me afegir encara una cosa: enamorada. Sí! Enamorada! Un aspecte, aquest, que vivia amb gran intensitat i que sorprenia. Malgrat tant temps de viduïtat i a pesar que el temps del seu matrimoni havia estat molt curt, parlava del seu marit amb emoció. Continuava enamorada. Amb la mateixa emoció parlava del seu fill, de la família i

de la gran família que tenia i que són un referent i constructors de la Vila. Esposa i mare, convençuda i seduïda pel sentit de família. Podem dir que era vocacionalment esposa i mare: creadora de família. Dona que estimava el País i que s’hi va comprometre políticament i social i, en concret amb la Vila d’Arenys, amb gran quantitat d’iniciatives de tot tipus socials, culturals, d’ajuda.

Una profunda creient. Creient d’una peça, del matí al vespre. El que més li dolia o, potser millor dit, el que no entenia era una vida sense Déu. La seva vida era Jesús i el seu company Francesc d’Assís. Terciària, mestra de formació, ministra de la fraternitat, va formar part del govern general. Va viure la seva consagració de terciària com l’aspecte vertebrador de la seva vida. Tinc la sort d’haver compartit amb ella en moltes ocasions aquest caminar, per això puc dir que, la seva, era una fe nascuda d’una profunda convicció i experiència de pregària. Una experiència a la qual reservava temps, esforços i espais i que fou el seu fonament i font de la seva vitalitat. Tenia uns ulls brillants plens de preguntes i d’haver vist més enllà el que és fonamental i invisible. Ulls d’infant. També, hi havia en ella lectura, molta lectura; i compromís i ganes de canviar el món. Sabia que el centre per canviar el món és el cor de l’home, seu de tants disbarats, però, també, obert a l’Únic necessari.

“Una sàvia ingenuïtat” que tossudament va constituir-la sempre i que, tot exercint de mestra, ens va ensenyar a viure en Déu, en la persona de Jesús i tenint sant Francesc com a company. Cal donar-li’n les gràcies.

SERVIR PREGANT EN TEMPS DE CONFINAMENT

FRA EDUARD REY

Cada dia, en comunitat, els frares preguem pels germans que han mort en aquell dia des de l'origen de la nostra província de caputxins de Catalunya en el llunyà 1578. Sovint apareix al costat d'alguns noms el següent comentari: *Morí del contagi al servei dels malalts de la pesta*. Impressiona veure la quantitat de frares que van morir en aquest acte de generositat, per exemple, durant les epidèmies que van acompanyar la guerra dels segadors al segle XVII o la guerra del francès al segle XIX. Potser per això em sento incòmode, neguitós, ara que resulta que el millor que podem fer per als altres és... tancar-nos al convent. I encara és més important quan visc en una comunitat, la del santuari de Pompeia de Barcelona, on cinc dels nou frares tenen més de setanta-cinc anys. Miro amb sana enveja els frares d'Arenys, la casa de formació, que, amb totes les precaucions del cas, segueixen atenent diàriament els pobres i servint-los el dinar.

Fa anys, quan jo era formador, vam visitar la cartoixa de Montalegre amb els novicis. Ens va atendre un germà llec, molt extravertit i parlador. Em va quedar especialment un comentari que ens va fer. *La nostra vida és dura, perquè no en veiem els fruits. Vosaltres, que feu apostolat, veieu els fruits del que feu. Però nosaltres no veiem els fruits de la nostra pregària. Vivim només de la fe*. En aquell moment, després de veure desaparèixer ja unes quantes tongades de nens després de la Primera Comunió, vaig pensar que aquell bon home coneixia poc l'apostolat d'avui i els seus fruits... Però aquests dies el seu comentari em ve a la memòria. Vet aquí

que em trobo en un moment on em sento lligat de mans, on sembla ser que el que puc fer per als altres bàsicament és resar.

Vaig començar el confinament pensant que tindria temps per dedicar-me més al recolliment i a la pregària. Però reconec que l'estic vivint amb molta més dispersió del que havia planificat. És cert que avui la dispersió se'ns ha posat a la butxaca, en forma de telèfon mòbil i xarxes socials, que aquests dies pràcticament bullen de bons consells, acudits, informacions, desinformacions, reflexions, etc. Però em temo que la dispersió real ve de dintre. Quan començo a entrar en mi mateix, em sembla que el primer que trobo és el desig de sortir-ne, amb el que té de positiu, perquè m'agradaria poder fer com els frares del passat i servir més activament el proïsme, i amb el que té de negatiu, perquè vull fugir de la por, que aquests dies poc o molt ens acompanya, i també dels ressentiments, els neguits, l'amor propi ferit i els desigs contradictoris que es mouen en mi.

A la pregària recupero aquests dies la manera de fer *lectio divina* que tenia al noviciat. M'he après de memòria el quart càntic del servent del Senyor (Is 52,13-53,12) com a preparació a la Setmana Santa. Són paraules que em colpeixen, adquireixen ara un sentit nou per a mi. *Ell portava les nostres malalties i havia pres damunt seu els nostres dolors. Era malferit per les nostres faltes, triturat per les nostres culpes: rebia la correcció que ens salva, les seves ferides ens curaven*. Com pot un portar les malalties i les culpes dels altres? Com pot ell rebre la correcció que ens salva a nosaltres? Crist en el seu sacrifici, en el seu misteri pasqual,

esdevé el punt on convergeix la humanitat sencera, perquè allò que té de ferida, de malalta, de tacada i trencada sigui guarit, purificat, unit i ressuscitat.

Aquest càntic del servent del Senyor m'il·lumina aquests dies la celebració de l'eucaristia. *El meu cos ofert per vosaltres... La meva sang vessada per vosaltres i per molts* (fins no fa gaire dèiem *i per tots*). En l'ofrena del pa i del vi, és a dir, al peu del calvari i a la vora del sepulcre buit, em descobreixo en aquest punt on tot convergeix, en el cor de l'Església, sacrament d'aquesta nova humanitat que no nega les seves ferides, sinó que les deixa transfigurar. I aquí és on pren el seu sentit la meva pregària, aquesta petita clariana en l'entortolligada selva de la meva dispersió, i esdevé servei, intercessió, contacte íntim i secret, i vull creure que d'alguna manera guaridor, amb el dolor de la humanitat a través d'aquest Crist que n'és el centre.

Han anat passant els dies, i la pandèmia s'ha anat convertint en una cosa més palpable, més concreta, més a l'abast, a mesura que ha anat tocant o fins i tot s'ha endut persones properes, amb noms i cognoms, que de més a prop o de més lluny formaven part de la meva vida. Quan escric aquestes ratlles, no ha afectat (encara?) cap dels frares de la província de caputxins de Catalunya. Penso que

és important que la pregària comenci des del nostre lloc, pensant en les persones que ens han estat encomanades d'alguna manera o que coneixem. Com a provincial dels frares, hi ha moments que, mirant aquest ja tan disminuït i envellit grup que formem la província, em ve al cap i al cor la pregària del profeta Amós: *Senyor Déu, atura't! Si no, com podrà sobreviure el poble de Jacob, que és tan petit?* (Am 7,4). Com a president de la URC, sé que hi ha comunitats d'altres congregacions que s'han vist severament afectades ja per la malaltia i visitades, fins i tot repetidament, per la germana mort.

Mentrestant, en aquest convent de Pompeia, potser estem vivint uns dies de vida comunitària com no els havíem viscut abans. Celebrem la missa plegats cada dia, a taula hi ha bon humor, fem feines domèstiques que normalment ens fan persones de fora... I jo he desenterrat les *Pregàries* de Michel Quoist, en la mateixa edició que ha tingut sempre la meva mare a la tauleta de nit, i *Les fonts de Taizé*, del germà Roger. M'ajuda a recordar que, més enllà de la dispersió, en el més profund, *allà on ningú s'assembla a ningú, el Crist t'espera. Amb les teves espines ell pot encendre un foc*. Que des d'aquest lloc interior la nostra pregària pugui servir al nostre món en aquesta insòlita situació.

PARE, MARE DE JANUSZ KORCZAK¹

¿Recordeu els dictats que em fèieu fer en altres temps? Jo en seguia la cadència amb dificultat, sovint se me n'escapava el sentit, me'n saltava passatges sencers i esmaltava els meus quaderns amb innumbrables faltes. Vosaltres em corregíeu poc, justet el que calia perquè poguéu entendre l'essencial.

Avui els trec laboriosament del fons de la meva memòria, mot per mot, lletra rere lletra per anotar-los aquí en forma de pregàries. D'aquestes paraules que m'estaven destinades, tinc el dret de compondre un epitafi en homenatge a la vostra vida i a la vostra mort, i per agrair-vos l'haver-me donat a mi la sort de néixer i de morir. I és que ni que ens haguem separat per un temps, haurà de tenir lloc el nostre retrobament demà sens falta.

Pare, Mare, a partir d'aquestes nostàlgies i sofrances fossilitzades, les vostres i les dels nostres avantpassats, jo he volgut bastir una torre ardent al servei de tothom. Si hagués de comptar els esquelets d'aquells de qui he emprat la veu sota el vostre dictat, arribaria al nombre de mil dos-cents quatre, tan sols per aquests darrers segles. Quants noms, quants cognoms diferents!

Vet aquí per què aquest epitafi quedarà anònim. Gràcies per haver-me iniciat en el murmuri dels morts i dels vivents, gràcies per endavant per aquesta bella hora que em donarà a conèixer l'últim secret de la Vida i que serà la de la meva mort.

El vostre Fill

1. J. KORCZAK, *Tot sol amb Déu. Pregàries dels qui mai no resen*, Sam Na Sam Z Bogiem, Varsòvia 1922. Traducció francesa: Éditions Cana, París 1982.

LA RENOVACIÓ DE LA MIRADA

EDUARD BRUFAU

Avui, passats tants milers d'anys, se'ns escapa el significat exacte del primer art de la humanitat. Desaparegut aquell món primitiu, les realitats que aquells homes representaven, per exemple, en les pintures rupestres, ja no les sabem interpretar. Així i tot, aquelles obres posseeixen la capacitat d'atraure de manera gairebé instintiva l'interès de l'home contemporani, que no pot estar-se de contemplar-les amb admiració.

El magnetisme que l'art primitiu exerceix sobre l'home d'avui –aquest home enderiat amb les qüestions més immediates per no haver-se'n de plantejar d'altres– pot ser una esclatxa de llum que li faci alçar la mirada cap a aquell horitzó que tant defuig. Aquestes obres llunyanes en el temps van demanar molta dedicació per part dels qui les van elaborar. Aquella societat primitiva que tenia com a prioritat absoluta la simple supervivència, malgrat això, no dubtava a crear art, un exercici aparentment mancat de finalitat pràctica i que, sens dubte, implicava un desgast personal, de temps i de material molt considerable. Aquesta paradoxa és la que apareix davant mateix de l'home del segle XXI quan contempla les primeres obres d'art, i en el fons, li impedeix explicar-les com a simple decoració o com el resultat d'un entreteniment i prou. Davant d'aquestes obres és gairebé impossible que no acabi apareixent la pregunta del per què.

I tanmateix la mentalitat del nostre món fa que a l'hora d'interpretar una obra d'art es vagi imposant cada vegada més un enfocament estrictament formal. Els pigments, els materials, la tècnica o la composició general de l'obra ocupen tota la nostra atenció. És cert que tots aquests elements

són valuosos per la informació que aporten però, en darrer terme, no ens diuen absolutament res sobre l'obra en si: la Pietat de Miquel Àngel, el Partenó, o els frescos de Giotto són bells per alguna raó que no es deixa atrapar per cap de les anàlisis materials possibles; conèixer la composició química de les pedres d'una catedral no garanteix conèixer realment l'edifici ni captar-ne tota la bellesa, de la mateixa manera que la tinta de les primeres edicions del *Tirant lo Blanc* o *El Quixot*, i ni tan sols la mateixa sintaxi del text, no poden explicar per què es tracta de dues obres mestres de la literatura universal. Una vegada adquirida aquesta manera de mirar miop i estreta no hi ha res que impedeixi projectar-la no només sobre l'art, sinó sobre tota l'existència, amb el consegüent risc de buidar-la de sentit. Si som capaços d'assegurar que una escultura de Fídies és el resultat de l'aplicació d'una tècnica i prou, ¿què ens impedeix per analogia afirmar que la persona no és més que un conjunt de proteïnes combinades d'una determinada manera destinades un dia a desintegrar-se?

EL FUNERAL

GLÒRIA BARRETE

Dilluns, 12:30h. Entro a l'església i sec en un dels últims bancs. Miro i remiro nerviosa el recordatori del funeral i intento retrobar algun dels trets característics de l'actitud de fra Jaume. No m'agraden els enterraments, soc de llàgrima fàcil i reconec que el tema del dol i la mort em costa.

Comença la cerimònia i veig entrar tots els seus germans caputxins en processó. Tots en ordre, saben què han de fer a cada moment i quin és el ritme litúrgic de la cerimònia. Església plena. Miro fins on m'arriba la vista i observo la gent. ¿És allà la seva família? I aquells joves del quart banc, ¿com el van conèixer? ¿Recordava fra Jaume les nostres converses al final de la seva malaltia? ¿Va poder mirar les fotografies de la seva estimada Amazònia? ¿El vaig arribar a conèixer, realment?

Mentre em qüestiono tot això, la cerimònia continua de fons. Fra Eduard glossa qui era fra Jaume i em reconec en certs moments avergonyida per aguantar el riure amb certes expressions i records. Fra Eduard em fa recordar el primer dia que vaig conèixer fra Jaume. Caminava amb certa dificultat i portava tirants que li sostenien els pantalons. Una samarreta publicitària completava el seu look. Gràcies per venir a casa, noia, em va dir! I així moltes altres vegades. Jo anava a casa seva, al convent dels caputxins de Sarrià, i un any més tard hi tornava per acomiadar-lo, junt amb la seva família.

I de cop i volta ho vaig entendre. Presenciava el comiat sincer i agraït per la vida del Jaume al costat de tota la seva família, la de sang, la religiosa, i la d'aquells que ja ens hi sentíem una mica part. I, després de copsar tot això, la litúrgia de l'enterra-

ment em va semblar menys freda, menys guionitzada i molt més personal. Confesso que em vaig garratibar, físicament i mentalment, quan vaig veure el cos present del Jaume dins el taüt obert, vestit amb el seu hàbit. Em va costar avançar pel passadís.

Però alhora no sentia pressa perquè acabés aquella cerimònia. Volia allargar aquell sentiment de família. I va arribar el moment del final. Tancaven el taüt i el transportaven pel passadís central de l'església fins al cotxe. Un acte que havia vist en nombroses ocasions i en altres funerals, però allò va ser diferent. Els caputxins custodiaven el taüt, un taüt tan senzill i auster que em va semblar ben propi del Jaume. Caminant, cantaven el Virolai. Caputxins joves i més grans, de Pompeia, Arenys de Mar, Sarrià o Igualada. Tots junts, en comitiva, i fra Jaume enmig d'ells. Em van caure les llàgrimes, i no de tristesa sinó de felicitat. Vaig entendre la sort que havia tingut de poder dir adéu al Jaume, al costat de tota la seva família, i sentir que la familiaritat caputxina era real, jo la vivia, i que els funerals ja no em semblaven tan tristos, ni freds, ni llargs.

DÉU CRIDA DES DE DINS

FRA MANUEL ROMERO

El passat 2 d'abril moria fra Manuel Romero. Nascut a Bélmez (Còrdova), havia estat militar i paleta. Mentre treballava a Viella sentí la crida de Déu. Va entrar a l'orde el 1982, i va fer els vots definitius el 1990. Com a frare, fra Manolo va ser hortolà a Arenys de Mar, Igualada i Sarrià. També va fer de sagristà. Com a mètode de pregària, copiava a mà llibres d'espiritualitat (la Bíblia sencera, les Fonts Franciscanes, les Confessions de sant Agustí...). Compartim el testimoni sobre la seva vocació que ell mateix va escriure i que vam publicar a Catalunya Franciscana 238 l'any 2011.

Parece como que Dios se interpone en tu vida para no dejarte obrar como quisieras. Él sabe hacer las cosas de manera muy diferente a la que nosotros pensamos... Cierta día, como uno más, pasaba yo el tiempo en el bar haciendo la partida de dados y jugando a las cartas... De pronto sentí en mi interior como jamás había sentido. Dejé el juego con una excusa y me fui a orar unos momentos a la iglesia de Viella. Volví para terminar la partida, y ya no jugué más, perdí algunas pesetillas, pero lo principal era lo que yo sentía en mi interior. Pasó algún tiempo y, como Jonás, no le di mucha importancia a todo eso.

La cosa no quedó aquí. Al cabo de un tiempo me trasladé a Esterrí d'Àneu con un compañero porque nos pagaban mejor, dejé pasar un tiempo y volví a sentir la misma voz interior, incluso haciendo pasta para los albañiles. No tuve fuerzas para seguir en ese estado. Cuando terminé la jornada, me limpié como de costumbre y fui a la casa del mossén, que ya me conocía, a exponerle mi caso. Me acogió amablemente y estuvimos hablando de varias cosas, pero principalmente de lo espiritual. Me dijo que pronto vendría un fraile de Barcelona. Cuando llegó me avisó y fui a hablar con él a la Guingueta. Le expuse mi caso mientras paseábamos por aquellos paisajes encantadores. Las cosas

de Dios, si se hablan de corazón, siempre te escuchan y te ayudan. Y en mi caso parece que el Señor escuchó mi oración. Me figuro que el cura del pueblo y el fraile escribirían alguna carta de recomendación al Provincial, el padre Mateu.

Un día tuve un pequeño accidente en el ojo y tuve que bajar urgente al Dr. Barraquer. Era un trozo de pizarra, lo suficiente para perder el ojo izquierdo. Aproveché para conocer personalmente al padre Provincial. Tengo un gran recuerdo de él. Yo no conocía ni Pompeia, ni la Diagonal, ni a ningún fraile, y tuve una pequeña discusión con el portero de Pompeia, porque le dije que “dónde estaba el jefe, que quería hablar con él”, y él me contestó que “no había ningún jefe”. Pobre de mí, venía de un mundo muy diferente. ¡Qué sabía yo lo que era Provincial o terciarios o clarisas...! En este tema era un ignorante. ¡Lo que tendría que aprender todavía...! Por fin convencí al portero para que llamara al Provincial, me puse al teléfono y me dijo que en unos momentos me atendería. Efectivamente, no tardó mucho en venir, me acogió afectuosamente y estuvimos en un recibidor hablando de lo que realmente sentía y de otros temas. Me llevó a la casa de unos amigos donde

tenía mis cosas y nos fuimos a Arenys de Mar pasando por Sant Celoni. El paisaje estaba todavía verdoso al comenzar el otoño, por esa parte nunca había estado. Gracias a Dios llegamos sanos y salvos.

Al principio la vida en el convento cuesta. Dejé a mis amigos, mi trabajo, incluso mi propia libertad. Di a mi vida una vuelta de 180 grados. En esos momentos ¡cuántas cosas se te cruzan por la mente! Incluso pasé una crisis muy fuerte entre la profesión temporal y la profesión solemne, pero duró poco. Durante la crisis me puse a guardar vacas. Tenía tiempo de sobras para reflexionar sobre mi vida y para elegir. Elegí lo que sentía mi corazón, y seguí al Señor. Además, había empezado a copiar la Biblia y me daba pena dejarla sin terminar. Con los animales y la soledad, en plena naturaleza, se tiene tiempo para hablar con Dios, para ver en tu vida el camino a escoger. Después de dos meses volví a Arenys. Me acuerdo de una palabra del padre Castells que me dijo: “Manolo, tú volverás”. Siempre me acordaré de estas palabras, parece que fue una profecía. El Buen Señor siempre te ayuda si las cosas se las pides con humildad y de corazón. Que el Señor nos enseñe su camino para servirle mejor con verdadera fidelidad y amor.

REIVINDICACIÓ DEL PRIMER ECOLOGISTA: FRANCESC D'ASSÍS

TERESA SOLÀ

CUINA PAIRAL I CONVENTUAL

FRA VALENTÍ SERRA DE MANRESA

FARELL EDITORS, BARCELONA, 2019.

El P. Valentí Serra de Manresa, autor ben conegut no simplement com historiador –és doctor en història i arxiver dels caputxins–, sinó també per una sèrie d'obres que demostren la seva estreta vinculació amb les tradicions culturals de l'orde caputxí pel que fa a la natura, presenta el seu darrer treball dins aquesta trajectòria: *Cuina Pairal i Conventual*.

Una característica dels caputxins són els seus convents senzills, en la majoria dels quals hi sol haver una horta on es conreen els arbres fruiters i les plantes que ajuden a l'austera però sana vida de la comunitat. Així, en la història dels caputxins, l'horta conventual sempre ha estat mimada, cèlebres eren: a Blanes, a Olot, a Igualada, a Arenys de Mar, a Sarrià, etc. Això explica

que els frares hortolans hagin estat figures típiques, tota una institució dels convents i la comunitat que els hi tenia consideració i respecte. Tots ells estaven en bones relacions amb els cuiners conventuals, a qui proporcionaven els productes de la terra segons les diferents estacions. L'horta ajudava i ajuda a donar fisonomia i una certa autonomia al convent, a que pugui semblar una "república independent". Sarrià recorda amb afecte fra Damià de Llavaneres, fra Pere, fra Maurici, fra Fidel.

Valentí Serra demostra, a partir d'un bell i suggestiu català amarat de la terra com ens té acostumats, saber harmonitzar amb delicadesa ser jardiner-herbolari i ser pagès que estima i coneix el sòl que trepitja. Ell no s'oblida mai d'afegir al seu cognom "Serra" la procedència "de Manresa", gairebé com un ressò d'Is 51,1: "Esguardeu la pedra d'on heu estat tallats".

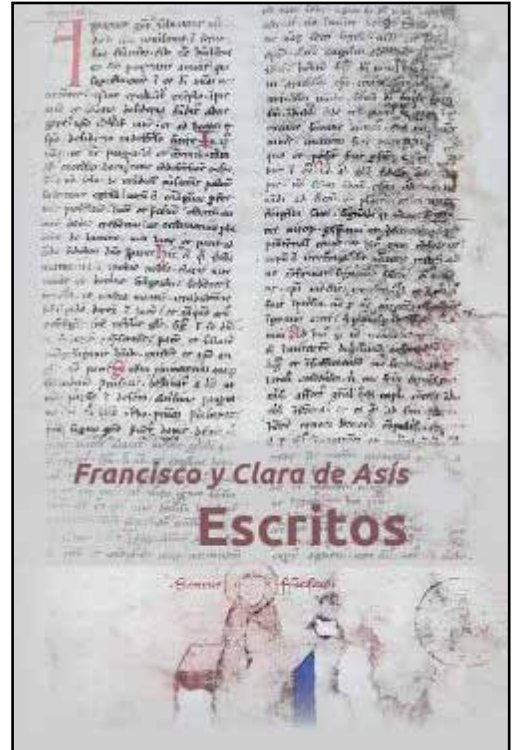
Amb una austera i bella edició, en justa mesura amb la visió franciscana de les coses, ens apropa a la natura i a la vida. Nogensmenys, se li nota la raça d'historiador, amb unes fonts i una bibliografia que ens fan veure el treball enorme portat a terme per l'autor, un índex significatiu i complet de les pitances i de les herbes aromàtiques dels frares, i un glossari complet a més d'un índex analític destacable. L'obra que ens regala, mostra el seu amor per la història caputxina i ensenya l'estreta unió entre jardí-horta i artesania culinària. Aquesta harmonia que neix de la germanor universal i ecològica com un valor profèticament proclamat pel *Càntic dels Càntics*. Gràcies Fra Valentí!

FRANCISCO DE ASÍS Y LA LITURGIA
 HNO. MARIOSVALDO FLORENTINO, OFMCAP.
 ED. ARANTZAZU,
 COL. HERMANO FRANCISCO 71,
 VITORIA-GASTEIZ, 2019.

La litúrgia fou, sens dubte, la gran escola de Francesc d'Assís, tenint un paper preponderant en la seva vida espiritual i, per tant, en la pròpia formació del carisma franciscà. Francesc d'Assís seria avui dia un defensor i propagador de la litúrgia renovada pel Concili Vaticà II. Moltes orientacions de la Sacrosanctum-Concilium sorprenentment estan presents en Francesc d'Assís, com per exemple la participació activa, la veu en sintonia amb la ment, escoltar Crist quan es proclama la Paraula...

L'autor, recolzant-se principalment en els Escrits de Francesc i també en altres Fonts Franciscanes, presenta amb rigor i a fons la interpretació i la vivència de Francesc com a "homo liturgicus".

FRANCISCO Y CLARA DE ASÍS. ESCRITOS
 JULIO HERRANZ, JAVIER GARRIDO,
 JOSÉ ANTONIO GUERRA
 ED. ARANTZAZU, VITORIA-GASTEIZ, 2019.

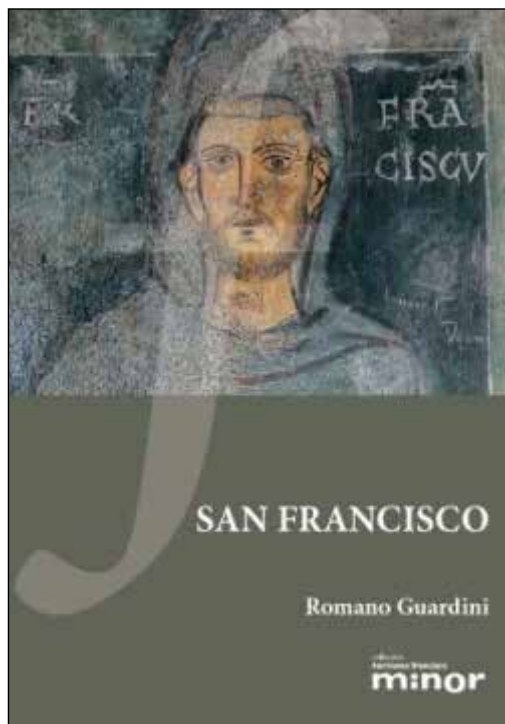
L'any 2013 sortia a la llum la primera edició de *Francisco y Clara de Asís. Escritos*, ajustada a les darreres edicions crítiques, especialment la de Carlo Paolazi. Aquest llibre és la segona edició, corregida i augmentada.

S'han fet alguns retocs en la traducció i transcripció dels escrits de sant Francesc i santa Clara, cercant en tot moment la major fidelitat possible als textos originals.

S'han afegit algunes noves notes a peu de pàgina, per indicar la paternitat de certes frases per a la seva exacta comprensió.

S'ha actualitzat i completat la Cronologia de les vides de Francesc i Clara d'Assís, i revisat i completat la Introducció general als seus respectius blocs d'escrits i a cadascun dels seus apartats.

En suma, una aportació fonamental als Escrits dels nostres sants a càrrec de tres franciscanistes de reconegut prestigi i competència.

SAN FRANCISCO

ROMANO GUARDINI

ED. ARANTZASU, COL. MINOR 19,
VITORIA-GASTEIZ, 2019.

Aquest llibre recull la conferència que Romano Guardini va pronunciar el 1926, en ocasió del setè centenari de la mort de sant Francesc (1226-1926). És un retrat del sant escrit per un mestre d'espiritualitat del segle XX. Ressalta en ell una imatge de Francesc, de la seva fe, de la seva santedat com a model de fe per a les recerques de l'home modern. Un Francesc descrit amb trets vigorosos, més enllà d'algunes presentacions a l'ús. En poques i interessants pàgines, Guardini porta el lector al descobriment del món de Francesc: la seva Assís natal, el Càntic, l'amor a Déu i a les criatures...

VA DE VIDA. LO MEJOR DEL CAMINO ES COMPARTIRLO

EDUARD SALA

PLATAFORMA EDITORIAL,
BARCELONA, 2019.

Aquesta obra, guanyadora del Premi Feel Good™, és un llibre d'aprenentatges i de preguntes que sorgeixen d'acompanyar persones en situació d'extrema vulnerabilitat: drogodependents, presos, persones sense llar... A través de diferents vivències personals, l'autor, responsable de l'Àrea Social de Càritas de Barcelona, proposa interrogants per enriquir la pròpia vida, per a inspirar en l'elecció dels propis objectius i per millorar les relacions que establim amb nosaltres mateixos i amb els altres. Fins i tot quan les coses van malament, la vida és un regal.

Un llibre que parla de vida i de vides reals, no de ficció.

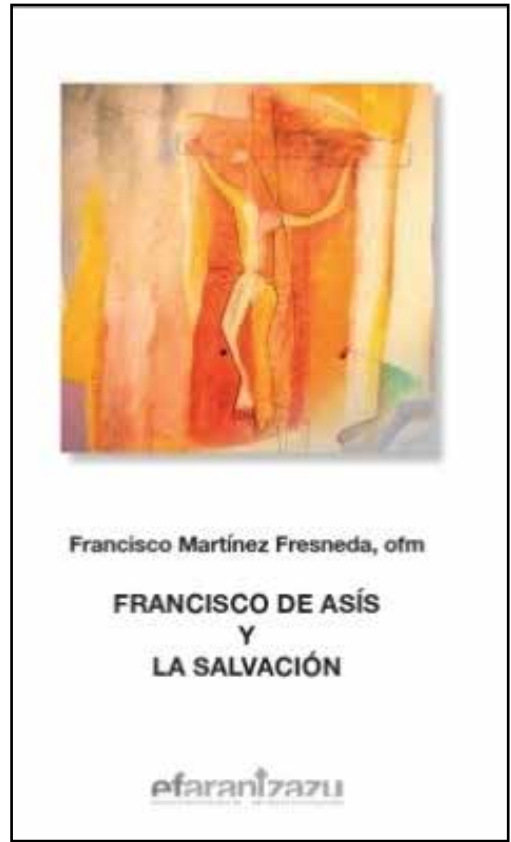

EL MAYOR REGALO. GUÍA PRÁCTICA PARA CELEBRAR LA FIESTA DEL PERDÓN

JUAN MANUEL COTELO NPQ EDITORES, VALENCIA, 2019.

L'autor, director de la promotora "Infinito+1", guionista, director i actor en diversos programes de televisió i pel·lícules com "La última cima" (2010) o "Tierra de María" (2013), en aquest volum sintetitza les lliçons apreses durant la filmació de la seva darrera pel·lícula "El mayor regalo" (2018), i les seves converses amb espectadors de 20 països que han compartit amb ell les dificultats superades per demanar perdó i per perdonar.

Tal com ell diu: "Mai és massa aviat ni massa tard per celebrar la festa del perdó".

FRANCISCO DE ASÍS Y LA SALVACIÓN

FRANCISCO MARTÍNEZ FRESNEDA
ED. ARANTZAZU, COL. HERMANO FRANCISCO
72, VITORIA-GASTEIZ, 2020.

En aquest volum l'autor, professor de Cristologia de l'Institut Teològic de Múrcia, tracta de la salvació de Déu a través de l'experiència de salvació de Francesc d'Assís.

L'obra es divideix en tres capítols. El primer desenvolupa les relacions entre Déu i l'home i dels homes entre si segons l'Encarnació del Verb en la vida de Jesús, i que, per la força de l'Esperit, dona a llum, en primer lloc, un món nou: la creació. El segon tracta la possibilitat d'una història nova per la generació de sentit nou per a la humanitat. I el tercer, aborda la creació d'un home nou gràcies a la configuració amb Crist que impulsa l'Esperit, donant lloc a la identitat filial divina.

«...El que més m'emociona dels relats de la Resurrecció és que el Senyor no demana comptes, no enlletgeix conductes, no retreu errors, sinó que s'acosta senzillament, tendint-nos la mà, donant-nos una altra oportunitat. S'acosta gairebé tímid, amb preguntes que acaricien la vida i arriben al profund del cor... Quan el Senyor irromp, semblava que tot seguia igual, i no obstant, tot era diferent, perquè el que estava transformant era la mirada, les mans d'aquells que s'havien trobat amb Ell. Les trobades amb el Ressuscitat sempre porten un regal, sempre hi ha quelcom de la seva part, sempre hi ha un encàrrec. No signifiquen només un augment de pau, de consol, de vida que es restaura. Tenim també quelcom per rebre i entregar, de part seva. Petits i grans, tots ens fem portadors d'aquesta vida profunda. ¿Quin és l'encàrrec que ens fa avui? ¿Quin és l'encàrrec que em fa a mi, a cadascú de nosaltres?... Deixem que el Senyor ens posi el comptador a zero. Donem-nos una altra oportunitat en les nostres relacions, en la nostra manera d'estar, de mirar...»

**Mariola López
Diumenge de Pasqua 2020.**

**«...Lloat sigueu, Senyor meu, per
aquells que aguanten malaltia i
tribulació...»**

(Sant Francesc d'Assís)